

BİLİMLER IŞIĞINDA YARATILIŞ

Editörler

Prof. Dr. Fevzi Özgökçe - Prof. Dr. Murat Ünal

Yazarlar

Prof. Dr. Âdem Tatlı - Prof. Dr. Ali Bakkal
Prof. Dr. Erhan Pişkin - Prof. Dr. Fatih Satıl
Prof. Dr. Melik Bülbül - Prof. Dr. Mehmet Ali Bozkurt
Prof. Dr. Veysel Güllüce - Prof. Dr. Zafer Soygüder
Prof. Dr. Zeki Argunhan - Doç. Dr. Ahmet Kavlak
Doç. Dr. Hilal Çelik Kazıcı - Dr. Öğr. Üyesi Zeki Keskin
Öğr. Gör. Atilla Durmuş - Erdem Akça
Merve Esra Erez Çelik

Ankara 2022

Bilimler Işığında Yaratılış

Editörler

Prof. Dr. Fevzi Özgökçe
Prof. Dr. Murat Ünal

Yazarlar

Prof. Dr. Âdem Tatlı
Prof. Dr. Ali Bakkal
Prof. Dr. Erhan Pişkin
Prof. Dr. Fatih Satıl
Prof. Dr. Melik Bülbül
Prof. Dr. Mehmet Ali Bozkurt
Prof. Dr. Veysel Güllüce
Prof. Dr. Zafer Soygüder

Prof. Dr. Zeki Argunhan
Doç. Dr. Ahmet Kavlak
Doç. Dr. Hilal Çelik Kazıcı
Dr. Öğr. Üyesi Zeki Keskin
Öğr. Gör. Atilla Durmuş
Erdem Akça
Merve Esra Erez Çelik

ISBN: 978-625-7305-96-9

1. Baskı

Aralık, 2022 / Ankara

Yayın Sertifika No: 46683

Matbaa Sertifika No: 46682

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 461

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafik@grafiker.com.tr

Web : grafik.com.tr

Kitaptaki bölümlerin hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
YARATILIŞTA İHSAN VE İTKAN HAKİKATİ.....	9
<i>Prof. Dr. Ali Bakkal</i>	
İNSANLIK TARİHİ VE HZ. ÂDEM BAĞLAMINDA HİPOTETİK ATA ANLAYIŞINA YÖNELİK BİR DEĞİNİ.....	21
<i>Prof. Dr. Melik Bülbül</i>	
ÖRÜMCEĞİN YARATILIŞINDAKİ İLAHİ SIRLAR.....	47
<i>Dr. Öğr. Üyesi Zeki Keskin</i>	
GÜVENLİK BİLİMLERİ PERSPEKTİFİNDEN YARATICIYI GÖSTEREN DELİLLERİN ANALİZİ.....	69
<i>Öğr. Gör. Atilla Durmuş</i>	
TEFSİR YÖNELİŞLERİ AÇISINDAN EVRİMCİ YORUMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	87
<i>Prof. Dr. Veysel Güllüce</i>	
EVRENDEKİ MÜKEMMEL İŞLEYİŞ VE UYUM.....	97
<i>Doç. Dr. Hilal Çelik Kazıcı</i>	
SANAT İŞİĞİNDA YARATILIŞ.....	107
<i>Uzm. Öğr. Merve Esra Erez Çelik</i>	
BAZI BİLİM İNSANLARININ YARATILIŞ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: “YARATICI VAR”.....	115
<i>Prof. Dr. Erhan Pişkin</i>	
UÇAKLARIN UÇABİLMESİNDEKİ HİKMET.....	123
<i>Prof. Dr. Zeki Argunhan</i>	

BİTKİ BESLENMESİNDE POTASYUMA VERİLEN GÖREVLER.....	133
<i>Prof. Dr. Mehmet Ali Bozkurt</i>	
BİYOLOJİDE TÜR KAVRAMI YERİNE TEMEL TİP.....	143
<i>Prof. Dr. Âdem Tatlı</i>	
ARUM MACULATUM BİTKİSİNDEKİ TOZLAŞMA STRATEJİSİ.....	153
<i>Prof. Dr. Fatih Satıl</i>	
BEDİÜZZAMAN'IN MEDRESETÜ'Z-ZEHRA'SI EĞİTİMDE VE DİLDE BİRER MEDENİYET PROJESİDİR.....	163
<i>Prof. Dr. Zafer Soygüder</i>	
COĞRAFYA BİLİMİ ÖRNEĞİNDE KUR'ANIN FEN BİLİMLERİNE DAİR MUCİZEVİ TANIMLARI.....	169
<i>Erdem Akça</i>	
4 MODERN BİLİMİN BİLİMSELLİK ANLAYIŞINDA NEDEN SONUÇ İLİŞKİSİ TUTARSIZLIĞI.....	185
<i>Doç. Dr. Ahmet Kavlak</i>	

ÖNSÖZ

Bilim dünyası yaklaşık iki asırdır ateizmi esas alan materyalist bir ideolojinin tesiri altındadır. Bu ideoloji sahipleri, kâinattaki bütün varlıkları tesadüfen ve rastgele tabiatın kendi kendine meydana getirdiğini belirtmektedirler. Evrim konusu hiçbir bilimsel veriye dayanmayan, bilimsel araştırmaları kabul etmeyen, özellikle kromozom ve genler hakkında dahi herhangi bir bilgiye sahip olmayanların, bilimsel verilerden yoksun bir şekilde tamamen ideolojik bir bakış açısıyla yüzyıllardır, insanlara dikte etmektedirler. Bu felsefî görüşte insanın duygu ve düşünceleri, his ve duyguları dikkate alınmamaktadır. Hâlbuki kâinatın ve insanın yaratılışını anlamada fizik, kimya ve biyoloji kanunları yanında bunun için bütüncül düşünceye ihtiyaç vardır. Yani maddenin yanında mananın da dikkate alınarak bilimin metotları çerçevesinde yaratılış hakikatinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla birincisi 2017 yılında Şanlıurfa Harran Üniversitesi'nde, ikincisi 2018 yılında Atatürk Üniversitesi'nde, üçüncüsü 2019 yılında Iğdır Üniversitesinde dördüncü ve beşincisi 2020 ve 2021 yıllarında Kütahya Dumlupınar Üniversitesinde yapılan Uluslararası Bilimleri Işığında Yaratılış Kongresi'nin, altıncısı 2022 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinin ev sahipliğinde gerçekleştirildi. İnsanın ve kâinatın mahiyetini ve yaratılışını daha iyi anlamada bu kongre serilerinin bilim camiasının düşünce ufkunu açacağı, araştırmalarında onlara yeni bir şevk ve enerji vereceği düşünülmektedir.

Bilimler Işığında Yaratılış veya Yaratılış Işığında Bilim kavramlarının öncelikli hedefleri arasında bilim ve inanç merkezli bir farkındalık oluşturmaktır. Düşünce ufkuna katkı sağlamak ve ilmi veriler doğrultusunda yaratılış gerçeğini merkeze alarak bilim insanlarına yeni bir bakış açısı kazandırmak da ana hedefler arasında yer almaktadır. Ayrıca yaratılış kongrelerinde inanç, yaratılış ile evrim hipotezi ilmi platformda değerlendirilmekte ve Evrim görüşünün ideolojik düşüncelere alet edilmesinin önüne geçilmesinde önemli adımlar atılmaktadır.

Yeni yetişen nesillerin ruh ve beden sağlığının zararlı cereyanlardan korunması ve davranış bozukluklarının önlenmesi, ancak bilinç düzeyinin yükseltilmesiyle mümkündür. İnsanın mahiyet ve yaratılış gayesini bilimsel gerçeklerle anlamak, bunları hayata geçirmek ve bu gerçeği geniş kitlelere ulaştırmak bu bağlamda büyük önem arz etmektedir. Bu sorumluluk ise, en başta bilim insanlarına aittir. Bilimler Işığında Yaratılış Kitabının öncelikli hedefleri arasında söz konusu durum hakkında bilim camiasında farkındalık oluşturmaktır. Düşünce ufkuna katkı sağlamak ve ilmi veriler doğrultusunda yaratılış gerçeğini merkeze alarak bilim insanları ve genç nesillere yeni bir bakış açısı ile doğru, dürüst, güvenilir ve karakterli bir kişilik kazandırmak da ana hedefler arasında yer almaktadır.

Bir milletin geleceğini şekillendiren eğitimidir. Eğitimin hedefi, millî, manevî değerlerine ve tarihine bağlı, vatan ve milletini kendi menfaatinde üstün tutan, birlik ve beraberlik ruhunu taşıyan, çağın fenleriyle mücehhez fertleri yetiştirmek olmalıdır. Eğitimin asıl vazifesi insanın veya canlının terbiyesidir. İnsan sadece akıldan veya sadece ruhtan ibaret değildir. İnsan madde ve manasıyla birlikte bir bütündür. Dolayısıyla insana verilecek eğitimin de buna göre olması gerekir. Yani sadece akılı besleyen bir eğitim sistemi değil, aynı zamanda kalbi, vicdanı ve ruhu da besleyen bir eğitim sistemi olmalıdır. Eğitimde akıl ile kalbin, ilim ile inancın birlikte ele alınmasında zaruret vardır. Fertlerin ilim ve irfan ile, ahlak ve fazilet ile donatılması, kalp ve ruhlarının, akıl ve hissiyatlarının ulvi gayelere yönlendirilmesi, eğitimin temel gayesi olmalıdır. Aklın nuru, kalbin ziyası faziletin de esası ilme bağlıdır.

Maneviyatsız ilim şüphe ve tereddüde yol açarken, maddiyatsız ilim de koyu taassuba sebebiyet verebilmektedir. Milletlerin bekası ve geleceği, fertlerinin alacağı eğitime doğrudan bağlıdır. Bilgili ve faziletli, fedakâr, uhuvvet, muhabbet ve kardeşlik duygularına sahip, milletin menfaatini kendi menfaatinin üstünde tutan şahıslardan meydana gelen toplumların istikbali daha parlaktır. Son yüz yılda, maalesef Batılılaşma adına hemen her alanda her türlü kültürel, sosyal ve ahlakî değerlerimizden büyük oranda toplumumuz uzaklaştırılmaya çalışılmaktadır. Batı kaynaklı eğitimle; genelde bencil, kendi menfaatini her şeyin üstünde tutan, tembelle, israf meyilli, devletine ve milletine yabancı, özünü ve kültürünü benimsemekten uzak fertler yetiştirildiğini müşa-

hede etmekteyiz. Bu eğitimle toplumda şahıslar birbirine yabancılaşmış, karşılıklı sevgi, hoşgörü ve muhabbet azalmış, güzel ahlak bozulmuş, şahıslar arasında güven ve sadakat kaybolmuş, şahsî menfaat her şeyin önüne geçmiş, bütün hedef ve gaye iyi bir dünya hayatı yaşamak olmuştur. İşte bütün bu sebeplerden dolayı eğitimin yeniden ele alınmasına ve ona tevhit dili ve tevhit mesajı ile ruh verilerek, dîmî ve millî özlerimize uygun olacak şekilde kendi eğitim dünyamızın yeniden inşasına ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak, bütün ilimlerin, bütün fenlerin hakikati, Cenâb-ı Hakk'ın bir isminin tecellisine bakar, o isme bağlıdır, o isme dayanır, o isme aynadır. İlimlerde ve fenlerde ne kadar terakki edilse, ne kadar güzellikler ortaya konulsa, dayandığı ismin, güzelliğini, şerefini göstermiş olur. İşte ilim insanların kâinattaki fenlere, o fennin dayandığı ve o fende tecelli eden isme göre bakışları, Marifet-i İlâhîye olur. O ilimdeki bütün araştırmalar ve çalışmalar bir tefekkür olur. Yani, bütün ilimler ve fenler kendi lisânı halleriyle Allah'ı bilmeye, O'nun kâinattaki umumi tasarrufunun, iradesinin, kudretinin, ilminin tecellilerini görme ve anlamaya vesile olur. İşte bütün bunlardan sonra, kâinattaki varlıkları araştırmayı, onların yaratılışları üzerinde tefekkür etmeyi, akıl etmeyi, düşünmeyi teşvik eden, onların yaratılış gaye ve hikmetlerini bilmeyi, Allah'ı daha iyi anlamaya vesile olduğunu kabul eden bir din; fen ve ilme ters düşüyor denilebilir mi? Din ve bilim ayrıldır denilebilir mi? İlim ve fenlere çalışmayı ibadet kabul eden bir dinin, terakkiye mani olduğu söylenebilir mi?

İşte bu Bilimler ışığında Yaratılış kitabı, özneli bir eğitimi esas alarak; fiilden fâili, sanattan sanatkârı, eserden ustayı, nimetten mün'imi kendi bilim dilinden manayı harfi ile muhatabına vermektedir.

Böyle ulusal ve uluslararası çalışmaların; dünyada yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen, özellikle Bilimler Işığında Yaratılış alanında araştırma yapan bilim insanlarının yeni gelişme, araştırma, bulgu ve tekniklerini bizlerle paylaşan, bu ve benzeri kitapların çıkması için çalışan tüm meslektaşlarımıza, teşekkür eder, bu kitapta basılan tüm makalelerin bilimsel tüm sorumluluk ilgili yazarlara ait olduğunu tekrar vurgularız. Tüm dünya ülkelerinin ekonomik olarak ciddi anlamda zorlandığı, bu dönemde, bilim insanlarına her daim katkı ve desteklerini esirgemeyen ve bilimsel çalışmalarımızı, tüm yönleri ile ulusal ve uluslararası

sı camiaya duyurmamıza vesile olan başta Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörümüze ve bu kitabın hazırlanmasında, yayımlanmasında özverili bir şekilde emek harcayan Dr. Öğr. Üyesi Zeki Keskin'e ve yayın evine teşekkürlerimizi sunarız.

Editör

YARATILIŞTA İHSAN VE İTKAN HAKİKATİ

Prof. Dr. Ali Bakkal

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, (Emekli Öğretim Üyesi)

alibakkal52@gmail.com

ORCID NO: 0000-0003-4948-2736

ÖZET

Kur'ân-ı Kerim'de ifade edildiği üzere ihsan ve itkan Allah'ın varlıkları yaratmadaki iki önemli özelliğidir. Allah Teâlâ kendisini “*yarattığı her şeyi güzel yapan*” (es-Secde, 32/7) diye tavsif etmiştir. Sözlükte “güzel olmak” mânasına gelen “hüsn” kökünden türetilmiş bir masdar olan “ihsan”, “yaptığı işi güzel yapmak” anlamına gelir. “*O sizi şekillendirdi ve şeklinizi güzel yaptı*” (et-Tegâbün 64/3), “*Biz insanı en güzel biçimde yaratık*” (et-Tîn, 95/4) meâlindeki âyetlerde olduğu gibi “ihsan”, Allah'ın kusursuz yaratıcılığını ifade eder. İbn Sînâ'nın inâyet öğretisinden oldukça etkilenen Gazzâlî, âlemin yapısı hakkında, “Daha iyisi, daha kusursuzu ve daha mükemmeli mümkün değildir” demiş, daha sonra Süyûtî onun bu sözlerini sözlerini, “*leyse fi'l-imbkâni ebda'u mimmâ kân*” şeklinde formüle etmiştir. Bediüzzaman bu ifadeyi Gazzâlî'ye izafe ederek “*Daire-i imkânda bu mükevvenattan daha bedî ve daha güzel yoktur*” şeklinde tercüme etmiştir. Müfessirler “ihsân” kavramı en geniş anlamıyla ele alınmışlar ve yaratılıştaki güzelliğin sadece maddî açıyla sınırlı olmadığını, insanın manevî ve ruhî yönü hakkında da geçerli olduğunu belirtmişlerdir.

Kur'an'da yaratılışın bir başka prensibi “itkan”dır (en-Neml, 27/88). İtkan, Cenab-ı Allah'ın ilim ve hikmeti ile her şeyi yerli yerinde sağlam ve muntazam bir şekilde yaratmasıdır. İslâm filozofları ve bilginleri yaratılıştaki ihsan ve itkan gerçekliğinden yola çıkarak her varlığın maddî ve manevî özellikleriyle daha iyisinin ve güzelinin düşünülemez derecede en güzel bir şekilde yaratıldığını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Allah, Yaratılış, İhsan, İtkan, Bedi.

THE REALITY OF IHSAN AND ITKAN IN CREATION

ABSTRACT

Self as expressed in the Qur'an, ihsan and itkan are two important features of Allah in creating beings. Allah describes Himself as someone who "makes everything He creates beautiful" (as-Sajda, 32/7). "ihsan", which is also an infinitive derived from the root "hüsn", which means "to be beautiful" in the dictionary, means "to do what one does well". As in the verses that mean "He shaped you and made your shape beautiful" (et-Tegâbün 64/3), "We created man in the most beautiful form" (et-Tîn, 95/4), "ihsan" expresses Allah's flawless creativity. Ghazali, who was highly influenced by Ibn Sînâ's doctrine of grace, said about the structure of the world, "There is no better, more perfect and more perfect possible. Bediuzzaman ascribes this expression to Ghazali and translated it as "There is nothing more beautiful and more beautiful in the circle of possibility". The commentators have taken the concept of "ihsân" in its widest sense and stated that beauty in creation is not limited only to the material aspect, but also applies to the spiritual and spiritual aspects of human beings. Another principle of creation in the Qur'an is "itkan" (an-Naml, 27/88). Itkan is the creation of everything in its proper place, in a sound and orderly manner, with Allah's knowledge and wisdom. Islamic philosophers and scholars have stated that, starting from the reality of ihsan and itkan in creation, every being is created in the most beautiful way, with its material and spiritual characteristics, in a way that the better and the most beautiful cannot be imagined.

Keywords: God, Creation, Ihsan, Itkan, Bedi.

GİRİŞ

Sözlükte "ihsan", "güzel olmak" mânasına gelen "hüsn" kökünden türetilmiş bir masdar olup, genel olarak "başkasına iyilik etmek" ve "yaptığı işi güzel yapmak" anlamlarına gelir. Kur'ân-ı Kerîm'de yetmiş aşkın âyette bazen Allah'a çoğu zaman da insanlara nisbet edilerek masdar, fiil ve isim şeklinde geçmektedir. Biz bu çalışmada "ihsan" kavramını "yaptığı işi güzel yapmak" mânasıyla sınırlı olarak inceleyeceğiz.

ve Rahmân'ın suretinde yaratılmış olması sebebiyle Allah'ın bütün isimlerine çeşitli yönlerden âyinedarlık yapacak şekilde yaratıldığını düşünmek gerekir.

KAYNAKLAR

- Ahmed b. Hanbel (1992). *Müsned*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl (1992). *Sahîhu'l-Buhârî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Çiftçi, Şaban. "Allah Âdem'i Kendi Sûretinde Yaratmıştır" Hadisinin Tahric ve Değerlendirmesi". Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 1/1, s. 1-20.
- Kâdı Beydâvî (2010). *Muhtasar Beydâvî Tefsiri*. I-IV. Çev. Şadi Eren. İstanbul: Selsebil Yayınları.
- Karaman, Hayreddin v.dğr. (2007). *Kur'an Yolu Türkçeme Meâl ve Tefsir*. I-V. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kutluer, İlhan (1989). "Gâiyyet". TDV İslâm Ansiklopedisi. 2/178. İstanbul: TDV Yayınları.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc (1992). *Sahîhu Müslim*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Nursi, Bediüzzaman Said (2012a). *İşâratü'l-İ'câz*. Söz Neşriyat: İstanbul.
- Nursi, Bediüzzaman Said. (2012b). *Lem'alar*. Söz Neşriyat: İstanbul.
- Nursi, Bediüzzaman Said. (2012c). *Sözler*. Söz Neşriyat: İstanbul.
- Nursi, Bediüzzaman Said. (2012d). *Şuâlar*. Söz Neşriyat: İstanbul.
- Turhan, Kasım (2000). "İnâyet". TDV İslâm Ansiklopedisi. 22/265-266. İstanbul: TDV Yayınları.
- Uludağ, Süleyman (1989). "Ahsen-i Takvîm". TDV İslâm Ansiklopedisi. 2/178. İstanbul: TDV Yayınları.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi (ts). *Hak Dini Kur'an Dili*. I-X. Sad. İsmail Karaçam v.dğr. İstanbul: Azim Dağıtım.
- Zemahşerî, Mahmûd b. Ömer (1991). *el-Keşşâf 'an hakâiki't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvil fi vücûhi't-te'vîl*. Beyrut.

İNSANLIK TARİHİ VE HZ. ÂDEM BAĞLAMINDA HİPOTETİK ATA ANLAYIŞINA YÖNELİK BİR DEĞİNİ

Prof. Dr. Melik Bülbul

Atatürk Üniversitesi KKEF Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili

Eğitimi ABD

e-posta: bulbulm@atauni.edu.tr

ORCID ID. <https://orcid.org/0000-0003-1799-6409>

ÖZET

İçinde yer almaya zorlandığımız bilgi ve dijital çağ parametrelerinde, kök bilgiler yeniden ele alınmakta ve yerinden oynatılarak yeni yaklaşım biçimleriyle varsayımsal bilimsellik normları ölçütlerinde, farklı bakış açılarına tabi tutularak irdelenmektedirler. Burada, bilgide ileri gitme, sınır tanımama ve bilginin üretilmesi adına yapılan sınır ötesi anlam katmanlarından çıkarımlarla, akli ve özgün deliller iddiasıyla bunların ileri sürülmesi, kimi tartışmaları ve karşı duruşları da bir refleks olarak uyarılmaktadır. Bunda iki önemli itici ve haklı güç kendini hissettirmektedir: Bunlardan biri, kök metin bilgilerinin ve yaşama dair anlamsal uzantılarının, köklü verilerle sağlam deliller oluşturmasına rağmen, buna karşı duruşların, bilimsellik adına ortaya çıkmasıdır. İkincisi de bilimsel esneklikten (doğrulanebilirlik, yanlışlanabilirlik, kanaat farklarının bilimsel normlara uygunluğu, fikir özgürlüğü vb.) güç olarak, bilim adına kayda geçmiş verilerin referans alınması ve düşüncelerin bunlarla temellendirilmeye çalışılmasıdır. Hemen hatırlatmak gerekir ki, bu iki yaklaşım da kesinlik içermeyen ve adı üzerinde, kimi kanaatlerin bilim dünyasında yer alan kayıtları referans alan farklı farklı yaklaşımlardır. Bu farklılık bile kendi içinde bilimsel araştırmaların hipotetik bir anlayıştan öteye gitmediğinin en açık delilidir. Çok göz, çok dünya ve çok bakış açısı gereği, her konuda farklı yorumlamaların doğal bir uğraşı olması; yanı sıra kök metinlerin, kök/anlam bağlamında yer alan verilerinin bu

bilimsellik normları adına tartışılmaya açılması, daha karmaşık ve içinden çıkılamayan sorunsallıkları da beraberinde getirdiği bilinen bir gerçektir. Bu çalışma, son yıllarda bilim dünyasında yer alan ve yerleşik anlam katmanlarında uzun süre önce çözüme kavuşmuş olmasına rağmen, kimi sorunsallaştırılmış hususlardan birini oluşturan Hz. Âdem resulün, durumu ve algısal değişkelerine, kök metin ışığında değinmeği amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Hz Âdem, insan, yaratılış, hipotetik bilim, malum, kök anlam.

HISTORY OF HUMANITY AND A REFERENCE TO THE HYPOTHETIC ANCESTOR CONCEPTION İN THE CONTEXT OF HZ. ÂDEM

ABSTRACT

In the parameters of the information and digital age that we are forced to take part in, the root information is reconsidered and examined with new approaches in consideration of hypothetical scientific norms and different perspectives. Here, proceeding in knowledge, knowing no bounds and by making conclusions from semantic strata on behalf of producing knowledge, presenting these with the claim of intellectual and authentic evidence, lead to a creation of some debates and oppositions as a reflex. Two important driving and rightful forces make themselves felt in this: One of them is that although root text information and its semantic extensions about life create strong evidence along with strong data, objections to it emerge in the name of being scientific. The second one is: by taking strength from scientific flexibility (like verifiability, falsifiability, suitability of differences of opinion with scientific norms, freedom of thought etc.) scientific data are taken as a reference and thoughts are tried to be based on these. It should be reminded right away that these two approaches are different approaches that do not contain certainty and that refer to the records of some opinions in the scientific world. Even this difference is in itself the clearest evidence that scientific research does not go beyond a hypothetical understanding. Due to many eyes, many worlds and many perspectives, different interpretations on every subject are a natural

mamaktadır. Kök metin referansı böyle bir bilginin izini taşımamaktadır. Metinsel yorumlamaların mutlaklaştırılması, kök metinlerin (göksel mesaj içeriğinde) kendi uyarılarıyla kabul görmemektedir. Dikkat çeken diğer bir nokta ise ilk insanın tüm bilgi verileriyle donatılmasına ve bu noktada irade gösterip ilelebedlik bilinciyle ve iradesiyle muhasebe yetisiyle hükmetmesine karşın, iddia edilen Hz. Âdem'in tekâmül süreçlerinden (Hangi ön bilgi ve vahiy ile olduğu da başka bir sorunsaldır) sonra nübüvvet makamına ulaşmasının varsayımdır ki, bu çok zorlama bir yorum olarak kalmaktadır.

İnsanlık âleminin kök varlığı olarak yaratılmış ve seçilmiş olan Hz. Âdem, yaratıcının ilk basamaktan başlayarak; silsile içinde tüm yaratım-donanım müstemilatını kesbederek; yaratıcının, insani donanımına muhatap öncü varlık değeri olarak, vahiy yoluyla hayati kök ilimlerin inşası, hazinesi ve kuluçkası konumunda varlık bulmuş tekmil insan/beşerdir. Bu bağlamda Hz. Âdem, insan ve beşer münderecatını içinde hamule eden; kök varlık/ insan varlığı olarak zaten kayıt altına alınmış seçilmişliği ile tartışmasız kök değer olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akalan, İlhan. Toprak Oluşu Yapısı ve Özellikleri. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 231 Ankara, 1965.
- Aydın, Mehmet. *Din Felsefesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1990.
- Barrow, John, D. *Evrenin Kökeni*, çev. Sinem Gül, 1. Basım. İstanbul, Türkiye: Varlık Yayınları; 1998.
- Behe, Michael, J. - Stephen C. Meyer - William A. Dembski. *Evrenin Alternatif Tarihi* çev. Orhan Düz, 1. Basım. İstanbul, Türkiye: Gelenek Yayıncılık; 2004.
- Behe, Michael J. *Darwin'in Kara Kutusu*, çev. Gürkan Bayır, İstanbul: Kesit Yayınları, 2007, 60.
- Behe, Michael J. *Darwin'in Kara Kutusu*, s. 45; bkz. Behe, "Molecular Machines: Experimental Support for Design Inference", Robert T. Pennock (ed.), Intelligent Design Creationism and Its Critics (içinde).
- Bülbül, Melik. *İmgesel İletişim*, 2. Basım, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya. 2017.
- Bülbül, Melik. *Metin ve Anlam Üzerine Düşünceler*, Dil Eğitimi Açısından Metinsel İletişim, Çizgi Kitabevi, Konya. 2018a.

- Bülbül, Melik. Evrim, Varsayımsal Bilimsellik ve Yaratılış Algısı, II. International Creation Congress on the Ligth of Sciences 8 th -9 th November 2018, Erzurum, Turkey, 2018b. 678-693.
- Bülbül, Melik. Sorunsallaştırılmış Varoluş ve Yaratılış Meselesi, 3rd International Creation Congress on the Light of Sciences 24th -26th October 2019, Iğdır, Turkey. 2019. 1227-1245.
- Çelik, Hüseyin. “Kur’an’a Göre Hz. Âdem’in Yaratılışı”, İÜİF Dergisi, 2011/2(2), 2011.
- Keppel, George, Narrative of Journey Across The Balcan, By The Selimo And Paravadi Also of A Visit to Azani And Other Newly Discovered Ruins in Asia Minor, in the years 1829-30, in Two Volumes, Vol 2, Henry Colburn and Richard Bentley, London, 1831.
- Ebu'l-Fadl, Cemaluddin Muhammed b. Bekr ibn Manzûr, *Lisânu'l-arab*, Kahire,1300.
- Ebû Zehrâ, Muhammed. İslâm'da Siyasî, İtikadî ve Fikhî Mezhepler Tarihi. çev. Hasan Karakaya vd. İstanbul: Hisar Yayınları, 1983.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dini Kuran Dili*, Kuran Tefsiri, İstanbul: Azim Dağıtım, 2015.
- El-İsfahani, Ragıb. *el-Müfredat fî Garibi'l- Kur'an*, 2 Cilt, 2019. çev. Abdülbaki Güneş-Mehmet Yolcu, İstanbul: Yarın Yayınları,
- Erdem, Mustafa. *Hz. Âdem (İlk İnsan)*, Ankara: TDV Yayınları. 2005.
- Gillespie, Neal C. Charles Darwin and The Problem of Creation. Chicago: The Univerfsity of Chicago Press, 1979.
- Görgün, Tahsin. *Anlam ve Yorum*, İstanbul: Külliyyat Yayınları, 2016.
- Harman, Ömer Faruk. “İslam: Vahiy Geleneği İçinde İslam”, C/23, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2001.
- Kavşut, Mehmet Sait. Kur’ân’da İnsanın Yaratılış Aşamaları-Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Te’vîlat Ekseninde Bir Değerlendirme e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi -www.e- sarkiyat.com- ISSN: 1308-9633 Sayı: VII, Nisan 2012.
- Mehmet Şem’î Efendi (ö. 1881), *Kronolojik Kâinat Tarihi Tarihin Meyveleri Esmârü't-Tevârih*, Yayınları. S. Faruk Göncüoğlu-Selahaddin Alpay, İstanbul: Kültür Tarihi Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2004.
- Palabıyık, Muhammed Hainifi - Dindi, Korkut. İnsanlık Tarihi Bakımından Atamız Âdem ile Hz. Âdem, *Siyer Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 9, Ocak-Haziran 2021.

- Pennisi, Elizabeth. Synthetic Genome Brings New Life to Bacterium. Science. Vol.328, 21 May. 2010. pp. 958-959.
- Polat, Ali. Yerküre Üzerindeki Yaşamın Kökenine ve Evrimine Jeolojik Bir Bakış Açısı, Mavi Gezegen, sayı: 21, 2016.
- Raczynski, Edward. *1814'de İstanbul ve Çanakkale Seyahat*, çev. Kemal Turan, İstanbul: Kervan Kitapçılık, 1980.
- Radt, Wolfgang, *Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları*, çev. Suzan Tammer, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002.
- Razi, Fahreddin. *Tefsir-i Kebir*, (Kuran Tefsiri), Mefahitül Gayb. Ankara: Akçağ Yayınları: 1/XXXVI-XXXVII,
- Williams, Thomas, N, Thomas N Williams 1, Tabitha W Mwangi, Sammy Wambua, Timothy E A Peto, et al. Negative Epistasis Between the Malaria-Protective Effects of Alpha+-Thalassemia And the Sickle Cell Trait. Nat. Genet. 2005 Nov; 37(11): 1253-7. 2005.
- Yakıt, İsmail. Kur'an'da İnsanın Yaratılışı ve Evrimi, SDU-FD, Sayı 5, Isparta. 1998.

ÖRÜMCEĞİN YARATILIŞINDAKİ İLAHİ SIRLAR

Dr. Öğr. Üyesi Zeki Keskin

Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi.

ORCID NO: 2223-79

zekikeskin1974@hotmail.com

ÖZET

Kâinata yaratılan her canlının bir yaratılış amacı ve hikmeti vardır. Gerek karada gerekse havada ve denizde, gözle görünen ve görünmeyen binlerce canlı ilahi bir yaratıcı tarafından belli bir amaca hizmet için muhteşem bir şekilde yaratılmıştır. Biz insanların hayranlıkla izlediği; renkleri, şekilleri, davranışları farklı canlıların yaratılışındaki sırları bilim ve teknoloji ilerledikçe çeşitli şekillerdeki tekniklerle, keşiflerle yeni bilimsel veriler elde edilmektedir. Bu mucizevi canlılardan olan ve Kut-sal kitabımız Kur'an'da adı geçen Örümceğe baktığımızda yaratılışındaki ilahi incelikleri ve hikmetlerini bu araştırmamızda anlatmaya çalışacağız. Arapçada (العنكبوت), Fransızcada (araignée), İngilizcede (spider) olarak bilinen örümcek, Kur'an'da Ankebut Süresi 41. Ayette geçmektedir. Bu ayette yaratıcı; "Allah'tan başka dostlar edinenlerin durumları ağ ören örümceğin durumuna benzer ve evlerin en dayanaksız örümceğin evidir." İfadesiyle Allah'tan başka dostlar edinmenin yanlışlığı belirtilmesinin yanı sıra, bu ayette aslında Yüce Yaratıcı görünürde zayıf ve küçük bir yapısı olan ve mucizevi şekilde donatılan örümceğe dikkatimizi çekmektedir. Örümceğin ince ve zarif yapısıyla farklı özelliği ile ördüğü ağ, ipeksi parlaklığı zarif bir inceliği ile bir o kadar da hassastır. Bu ipeksi ağlar, sinek gibi varlıkları da yakalamak için öldürücü bir karmaşıklığa sahiptir. Yüce yaratıcının harikulade bir şekilde yarattığı örümceğin çok değişik özellikleri ve gizli halleri mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Ayet, yaratıcı, yaratma, kâinat, örümcek,

THE DIVINE SECRETS OF THE SPIDER'S CREATION

ABSTRACT

Every living thing created in the universe has a purpose of creation and wisdom. Thousands of visible and invisible living things, both on land, in the air, and in the sea, have been magnificently created by a divine creator to serve a specific purpose. We people watch with admiration; As science and technology progress, new and new scientific data are obtained with various techniques and discoveries. When we look at the spider, which is one of these miraculous creatures and mentioned in our holy book, the Qur'an, we will try to explain the divine subtleties and wisdom in its creation in this research. In arabic (العنكبوت), in french (araignée), in english (spider) known as the spider, Surah Spider in the Qur'an It is mentioned in verse forty-one it is in the verse. In this verse, the creator "The situation of those who make friends other than Allah is similar to that of the spider that weaves webs, and the most vulnerable of the houses is the spider's house". In addition to stating that it is wrong to have friends other than Allah, In this verse, the Almighty Creator draws our attention to the seemingly weak and small spider, which is miraculously equipped. The web that the spider weaves with its thin and elegant structure and its distinctive feature is as delicate as its silky shine and elegant delicacy. These silky webs are deadly sophistication to trap creatures like flies as well. The spider, created in a wonderful way by the Supreme Creator, has many different features and hidden states.

Key words: Verse, creative, creating, universe, spider,

1. GİRİŞ

Kutsal kitabımız Kur'an'da Yüce Yaratıcının "*hulk, huluk, halk*" kavramlarıyla yaratmak, icat etmek, inşa etmek gibi kâinatı (Rum: 30/22.; Kamer: 54/49) canlıları (Bakara: 2/164.; Ali İmran: 3/6.; Enam: 6/38,59.; Hud: 11/6, 56.; Enbiya: 21/30.; Nur: 24/45) bitkileri (Yasin: 36/33.; Enam: 6/38, 59, 95, 99.; Araf: 7/58.; Yunus: 10/24.; Kehf: 18/45.; Taha: 20/53.; Kaf: 50/7.) ve nesnelere yaratmasına baktığımızda hepsinde bir denge bir düzen (Rad: 13/18.; Furkan: 25/2.; Kamer: 54/49.) bir işlevsellik olduğunu müşahede etmekteyiz. Allah (c.c.)

Örümceklerin varlığı insanoğluna birçok fayda sağlamaktadır. Hem yaratılışındaki harikulade özellikleriyle hem de ördükleri ağlarla teknolojik araştırmalarda birçok gereksinimler sağlamıştır. Doğal çevremize sağladıkları faydalara baktığımızda böcek ve sineğimsi varlıkları avlamakla hem tarımsal alanda hem de ekolojik dengeyi sağlamaktadır. Hem onların zehirleri hem de ipekleri tıbbi araştırmalar da inme tedavisi “*stroke treatment*” haşere kontrolünde böceklere özgü böcek ilaçları “*insect specific pesticides*” ve lif teknolojisinde transgenik biyosik üretimi “*transgenic biosilk production*” için kullanılmaktadır.⁵² Bazen yanından geçip gittiğimiz ya da farkında olmadan üzerine bastığımız örümceklerin insan hayatına sağladığı yararları gözünün de buldurunca sonsuz kudret ve ihtişamıyla yüce yaratıcıya bir kez daha secde edip azametinin karşısında hayretler içinde kalmamak elde değildir. Allah (c.c.) yarattığı, örümceğin o küçücük bedeninin de daha nice ne sırlar saklamıştır. “*Kendilerine sayısız faydalar sağlayacak nice hayvanları yarattığımızı görmüyorlar mı*” (Yasin: 36/71).

KAYNAKÇA

- About Spiders, <https://www-axiompest-com.translate.google.com/spiders/>.
<https://www.twinkl.com.tr/homework-help/science-homework-help/insects-and-mini-beasts/is-a-spider-an-insect>.
 Chi Guo, Chengquan Wang, “3D-printed spider-web structures for highly efficient water collection” Volume 8, Issue 8, August 2022, e10007 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844022012956> <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e10007>.
 Mustafa İsmet Uzun, “Ankebût” Mad. Diyanet İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, Ankara, 1991.
 Kitab-ı Mukaddes, Yeşaya/İşaya: 59.
 Robinson MH, Mirick H. 1971. “The predatory behavior of the golden-web spider *Nephila clavipes* (Araneae: Araneidae)” *Psyche* 78: 123-139.
https://www.kehribarnedir.com/kehribar_nedir.php.
 Platnick, Chame-Vazquez&Ibarra-Nunez. “World Spider Catalog-2022” wsc.nmbe.ch.
 About Spiders, <https://www-axiompest-com.translate.google.com/spiders/>.

⁵² Mike Gray, “Spiders are everywhere” <https://australian.museum/learn/animals/spiders/spiders-are-everywhere/>.

- K.J Krapcho et al, “Characterization and cloning of insecticidal peptides from the primitive weaving spider *Diguetia canities*” *Insect Biochem, Mol. Biol.*(1995);
- Robinson MH, Mirick H, Turner O. 1969. “The predatory behavior of some araneid spiders and the origin of immobilization wrapping”, *Psyche* 76: 487-501.
- Pierre Escoubas, “Structure and pharmacology of spider venom neurotoxins” <http://www.lindaconover.com/camouflage/spiders.html>.
- Tom Hale, “Some Spider Webs Are Armed With Neurotoxins To Paralyze Prey”. <https://bodell.mtchs.org/OnlineBio/BIOCD/text/chapter24/concept24.2.html>.
https://www.reddit.com/r/spiders/comments/p9ur3x/spider_anatomy_charts/.
- <https://www.sundaytimes.lk/211017/news/blowing-in-the-wind-silky-threads-of-flying-spiders-cause-wonder-458789.html>.
- <https://australian.museum/learn/animals/spiders/spiders-are-everywhere/>.
- Rao, G.A.; Mahulikar, S.P. (2002). “Integrated review of stealth technology and its role in airpower”. *Aeronautical Journal*. 106 (1066): 629–641.
- Mahulikar, S.P.; Sonawane, H.R.; Rao, G.A. (2007). “Infrared signature studies of aerospace vehicles”. *Progress in Aerospace Sciences*. 43 (7–8):218–245. Bibcode:2007PrAeS..43..218M. https://en.wikipedia.org/wiki/Stealth_technology.
- <https://www.yumpu.com/en/document/view/11301212/download-the-bhpa-elementary-pilot-training-guide-british-hang->
- <https://www.sundaytimes.lk/211017/news/blowing-in-the-wind-silky-threads-of-flying-spiders-cause-wonder-458789.html>.
- <http://www.biodiversityexplorer.info/arachnids/spiders/anatomy.htm>.
- <https://www.shutterstock.com/tr/search/linyphiidae>.
- <https://www.sundaytimes.lk/211017/news/blowing-in-the-wind-silky-threads-of-flying-spiders-cause-wonder-458789.html>.
- <https://australian.museum/learn/animals/spiders/spiders-are-everywhere/>.
- <https://www.networkrail.co.uk/running-the-railway/looking-after-the-railway/our-fleet-machines-and-vehicles/track>; <https://www.plassertheurer.com/en/machine/overview>.
- <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2544103/The-spider-makes-sculptures-ITSELF-Video-reveals-arachnid-uses-dead-leaves-insect-corpse-make-giant-decoy.html>.
- Lewis R. “Unraveling the weave of spider silk”. *BioScience*. <https://doi.org/10.2307/1312891>; Newman J., Newman C. Oh what a tangled web: The medicinal uses of spider silk. *Int. J. Dermatol.* <https://doi.org/10.1111/j.1365-4362.1995.tb01600.x>.

- Lisa Hendry, “What are spider webs made of? And how do they spin them?”
<https://www.nhm.ac.uk/discover/what-are-spider-webs-made-of.html>.
- Emily Matchar, “New Artificial Spider Silk: Stronger Than Steel and 98 Percent Water” <https://www.smithsonianmag.com/innovation/new-artificial-spider-silk-stronger-steel-and-98-percent-water-180964176/>
- Rachel Martin, “How Spiders Can Improve 3D Printing Technology” <https://www.npr.org/2021/04/19/988659268/how-spiders-can-improve-3d-printing-technology>.
- Tom Harris, “How Spiders Work” <https://animals.howstuffworks.com/arachnids/spider8.htm>.
- John Whitfield, “Spider scents attract prey” Nature (2002) <https://www.nature.com/articles/news020617-14>.
<https://a-z-animals.com/animals/wolf-spider/>.
<https://a-z-animals.com/blog/baby-wolf-spider-facts-unbelievable-pictures/>.
- Dakotah Blanton, “How Long Do Spiders Live? The Creepy Reality Of A Spider’s Life Cycle” <https://outforia.com/how-long-do-spiders-live>.
- “Why Do Spiders Molt?”, <https://www.terminix.com/blog/bug-facts/why-do-spiders-molt/>.
- “How do spiders shed their skin?”, <https://www.terminix.com/blog/bug-facts/why-do-spiders-molt/>.
- “Do all spiders molt?,” <https://www.terminix.com/blog/bug-facts/why-do-spiders-molt/>.
- Mike Gray, “Spiders are everywhere” <https://australian.museum/learn/animals/spiders/spiders-are-everywhere/>.

GÜVENLİK BİLİMLERİ PERSPEKTİFİNDEN YARATICIYI GÖSTEREN DELİLLERİN ANALİZİ

Öğr. Gör. Atilla Durmuş

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

Güvenlik Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü
atilladurmus@yyu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4145-272X>

ÖZET

Emniyet bireylerin ve toplumun en temel ihtiyaçlarındandır. Güvenliğin tesis edilmediği durumlarda, gerek şahsi gerek içtimali sair ihtiyaçların tedariki mümkün değildir. Kişilerin bedensel bütünlüğüne, mülkiyetine, ruhi yapısına, huzuruna veya değerlerine karşı gelebilecek olan; maddi veya manevi her türlü tehdit, risk, saldırı ve tehlikelerden mahfuz olma hali güvenlik kavramının içeriğini oluşturmakta ve ne kadar kapsamlı, hayati bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Emniyet tedbirlerinin alınmasındaki asıl gaye şahısların güvenlik hissi içerisinde olmalarını sağlamak ve asayişini temin etmektir. Güvenlik bilimleri harp sanatı, asayişini temin, psikososyal risk etmenlerinden bireyi uzak tutmak gibi pek çok alt dallara ayrılmaktadır. Bu çalışmada emniyete taalluk eden meselelerin Yaratıcıya olan işaretleri ele alınmıştır. Güvenlik bilimlerinin Yaratıcıya olan delilleri üç alt başlık altında incelenmiştir. İlk olarak; emniyetin tesisi amacıyla, teşekkül eden sistemin mirsadiyle Yaratıcının tecelli eden isimlerine bakılmıştır. Kâinata bulunan düzen, fenni askeri rasadiyle incelenerek Yaratıcıya olan işaretleri gösterilmiştir. İkinci olarak; bireyde oluşan emniyet hissini, Yaratıcıya olan inançla ilişkisi incelenmiştir. Kişilerin vicdanında tüm düşman ve korkulara karşı var olan, inkâr edilmez korunma ve dayanak noktası ihtiyacının, ulûhiyete nazar eden veçhesi analiz edilmiştir. Son bölümde ise; toplumsal yaşamın hayatı ve devamı için muhakkak ihtiyaç olan asayiş ve emniyetin tesisi ile Yaratıcıya olan inanç ve itaat ilişkisi ele alınmıştır.

Yaratıcının kanunlarına itaat edilmesi ve yüceliğinin zihinlere nakşedilmesinin, kamu düzenini zedeleyecek davranışlarının önlenmesi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Yaratılış, Güvenlik bilimleri, Emniyet, Dayanak noktası, Ordu

FROM SAFETY SCIENCES PERSPECTIVE ANALYSIS OF EVIDENCE SHOWING THE CREATOR

ABSTRACT

Safety is one of the most basic needs of individuals and society. In cases where security is not established, it is not possible to meet both personal and social needs. The state of being free from all kinds of threats, risks, attacks and dangers, whether material or immaterial, which may come against the physical integrity, property, spiritual structure, peace of mind or values of persons constitutes the content of the concept of security and shows how comprehensive and vital it is. The main purpose of taking security measures is to ensure that individuals have a sense of security and to ensure public order. Security sciences are divided into many sub-branches such as the art of warfare, ensuring public order, and keeping individuals away from psychosocial risk factors. In this study, the signs of the issues related to safety to the Creator are discussed. The evidence of the safety sciences for the Creator is analysed under three sub-headings. Firstly, for the purpose of establishing safety, the names of the Creator manifested in the perspective of the system formed were examined. The order in the universe was analysed by scientific military observations and the signs of the Creator were shown. Secondly, the relationship between the individual's sense of security and belief in the Creator was analysed. In the last chapter, the relationship between the establishment of public order and security, which is an absolute necessity for the life and continuation of social life, and faith and obedience to the Creator is discussed.

Keywords: The Creation, Safety science, Security, Point of support, Army

şî ortamının oluşmaması, devletlerin ortaya çıkış sebebi ve öncelikli vazifelerindedir. Asayiş ve emniyet ortamının oluşmadığı toplumların kalkınması ve ilerlemesi pek mümkün olmamaktadır. Suç oluştuktan sonra suçluların tespit edilerek ceza adalet sürecine teslim edilmesi önemli olduğu gibi, suç oluşmadan önce suçun oluşumunu engelleyebilmek ve suçluların caydırılması güvenlik bilimlerinin esas gayesi olmaktadır. Her yerde her an yaptığı tüm hareketleri gören ve kaydedip hesaba çekecek olan zata olan inanç, suç işleme düşüncesini kökünden keserek, hakiki asayiş ve emniyeti tesis edecektir. Vicdanında daimi yasağcı olan kişiler suça meyletmediği gibi, toplumun terakkisi için esas ihtiyacı olan güven ortamının tesisinde, halisane ve fedakârane hizmetlerde bulunacaklardır. Ahirete olan iman ise, toplumun tüm tabakalarının huzur ve asayiş içerisinde yaşaması için elzem bir ihtiyaçtır.

KAYNAKLAR

- Durmuş, A. (2021). *İnsan Kaynaklı Afetlere Karşı Özel Güvenlik Görevlilerinin İş Güvenliği Algısı*. Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Bilimler Enstitüsü, Iğdır. 184.
- Giddens, A. (2004). *Modernliğin sonuçları*. (Çev. E. Kuşdil). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Kaya, E., (2008). *1980 Sonrası Dönemde Kentsel Alanda Değişen Güvenlik Anlayışı: Özel Güvenlik Üzerine Bir İnceleme*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli. 133.
- Maslow, A. H. (1943). *A Theory of Human Motivation*. Psychological Review, 50(4), 370-396.
- Nursi, S. (2015). *Mesnevi-i Nuriye*, Sözler Neşriyat, İstanbul. 240.
- Nursi, S. (2015). *Sözler*, Sözler Neşriyat, İstanbul. 766.
- Nursi, S. (2015). *Şualar*, Sözler Neşriyat, İstanbul. 655.
- Zogo, R., (2009). *Değişen Kamu Güvenliği Anlayışı: Özel Güvenlik Hizmeti Sunan ve Satın Alanlar Arasındaki Memnuniyet İlişkisi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne. 178.

TEFSİR YÖNELİŞLERİ AÇISINDAN EVRİMCİ YORUMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Veysel Güllüce

Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı

ÖZET

Kur'ân-ı Kerîm'in açıklanması ve yorumlanmasını ifade eden tefsir faaliyeti onun nüzulüyle başlamıştır. Bu durum Bizzat Kur'ân'ın kendi bünyesinde görülmekte olup onun bir kısım âyetleri diğer bazı âyetlerini tefsir eder mahiyettedir. Kur'ân'ın ilk ve en önemli muhatabı olan Peygamberimiz de bir taraftan kendisine indirilen âyetleri tebliğ ederken diğer taraftan onları açıklayıp uygulayarak tefsir ediyordu. Daha sonra başta Abdullah b. Abbas olmak üzere sahabe içinde Kur'ân tefsirinde tebârüz eden isimler ortaya çıkmış, ardından onlara talebe olan tabiinin ileri gelen müfessirleri ve onların talebeleri olan etbâu't-tabiiin müfessirleriyle tefsir halkası genişlemeye başlamış, günümüze kadar süregelen bu faaliyet içinde binlerce tefsir ortaya çıkmıştır. İlk dönemdeki tefsir ve yorumlar daha çok nakle dayanıyor, Peygamberimizin açıklamaları esas alınıyordu. Bu tür tefsirler genel olarak "Rivâyet (Me'sûr)" tefsir olarak anılır. Daha sonraları, müfessirin kendi ilmî birikimi de tefsire yansımış, kendi görüş ve anlayışı da tefsirlerde görünür olmuştur. Bu tür tefsirlere de "Dirayet (Rey)" tefsirleri denilmiştir. Dirayet tefsirleri zamanla çeşitlenip Lügavî, Ahkâm, Mezhebî, İşârî, Edebî-İçtimaî, Bilimsel ... tefsir yönelişleri ortaya çıkmıştır. Böylece tefsirin memdûh (beğenilen, güzel, uygun) ve mezmûm (beğenilmeyen, hevâî, tutarsız) kısımları da belirmeye başlamıştır. Kulluk bilinci içinde, murad-ı ilahîyi anlama çabası pek çok güzel tefsir örneklerini semere vermişken; mezhebî taassupla, hevâî arzularla, ön kabüllerle, kendi düşüncesine destek arama çabalarıyla yapılan yorumlar sonucunda ise mezmûm, tutarsız, hevâî hatta ilhadî tefsir örnekleri ortaya çıkmıştır. Fırak-ı dâlle olarak isimlendirilen bazı mezhep erbabının, âyetleri eğip bükerek veya içini boşaltarak onlara

kendi düşünce ve görüşlerini yükleme çabası bu tür tefsirlerin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Günümüz tefsir faaliyetlerinde de kendini hissettiren bu yaklaşımın örneklerini pek çok yorumda görmek mümkündür. Evrim görüşünü benimseyip ardından Kur'an âyetlerini bu görüşe uyarlama/uydurma ve Kur'an'da evrimci görüşü destekleyecek ayetler bulma çabası bu yaklaşımın bariz örnekleridir. Bu tebliğimizde bu tür yaklaşımlara mezhebî ve ilhâdî tefsirler açısından bakarak değerlendirmeye ve benzerliklerini ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Evrim, Tefsir, İlhâdî Tefsir, Mezhebî Tefsir

EVALUATION OF EVOLUTIONIST INTERPRETATIONS IN TERMS OF THEIR INTERPRETATION ORIENTATION

ABSTRACT

The tafsir activity, which expresses the explanation and interpretation of the Qur'an, started with its revelation. This situation is seen in the Qur'an itself, and some of its verses are in the nature of interpreting some of the other verses. Our Prophet, who was the first and most important interlocutor of the Qur'an, on the one hand conveyed the verses that were revealed to him, on the other hand, he interpreted them by explaining and applying them. Afterwards, Abdullah b. Names that were prominent in the interpretation of the Qur'an, including Abbas, emerged, and then the circle of tafsir began to expand with the leading tafsir scholars who were students of them and their students, the tafsir of etbau't-tabii, and thousands of tafsir emerged in this activity that has continued until today. The tafsir and interpretations in the first period were mostly based on narrations and the explanations of the Prophet. This type of tafsir is generally referred to as "Rivayat (Ma'sur)" tafsir. Later, the tafsir's own scientific knowledge was also reflected in the tafsir, and his own view and understanding became visible in the tafsir. This kind of tafsir is also called as "Dirayet (Rey)" tafsir. Awareness tafsir diversified over time and Lügavî, Ahkâm, Sectarian, İşârî, Literary-İçtimaî, Scientific... tafsir orientations emerged. Thus, the memdûh (liked, beautiful, appropriate) and mezmûm (disliked, volatile, inconsistent) parts of tafsir began to appear.

EVRENDEKİ MÜKEMMEL İŞLEYİŞ VE UYUM

Doç. Dr. Hilal Çelik Kazıcı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Fakültesi, Kimya Bölümü, Van, Türkiye
hilalkazici@yyu.edu.tr

ÖZET

Allah'ın varlığını aklen bilmenin imkânı meselesi tarih boyunca felsefi ve teolojik tartışmaların en önemli konularından birisi olmuştur. Bu çalışmada, her şeyin kökenini gene indirgeyen ve genlerin dilinin çözülmesini, kaderin anlaşılması olarak yorumlayan deterministik anlayışa karşı genler ve çevre etkileşimi, insanın kendi varlığının yanında dış dünyadaki tüm varlıkların sonradanlığını bilmesinden yani bilen (rasyonel) bir varlık oluşundan hareketle Yaratıcı'nın varlığına inanmasının haklı ve mâkul gerekçeleri olarak sentetik biyoloji, canlılarda enerji dönüşümleri gibi konular ele alınmıştır. Doğa kanunlarının varlığı, yaşamın kaynağı, evrenin oluşumu gibi varoluşsal temel sorularla ilgilenip araştıranlar için bilim, evrenin işaretlerini okumayı sağlayan akılları Allah'ın varlığına yönelten bir keşif aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Genler, Sentetik Hücre, Krebs Döngüsü

PERFECT FUNCTIONING AND HARMONY IN THE UNIVERSE

ABSTRACT

Through history the possibility of rational knowing of the existence of God has always been one of the most important philosophical and theological debates. In this study, the interaction of genes and environment against the deterministic understanding, which reduces the origin of everything to the gene and interprets the unraveling of the language of genes as an understanding of destiny, based on the fact that person is a (rational) being who knows the afterlife of all beings in the outer world besides own existence, topics such as synthetic biology and energy transfor-

KAYNAKLAR

- [1] <https://haberler.boun.edu.tr/tr/haber/prof-robert-sapolsky-genler-cevreye-gore-belirlenip-davranislarimizi-sekillendiriyor>.
- [2] Jonsson, H., Magnusdottir, E., Eggertsson, H.P. et al. Differences between germline genomes of monozygotic twins. *Nat Genet* 53, 27–34 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41588-020-00755-1>.
- [3] Gao, Z. et al. Overlooked roles of DNA damage and maternal age in generating human germline mutations. *Proc. Natl Acad. Sci. USA* 116, 9491–9500 (2019).
- [4] Knoll, Andrew H.. *Life on a Young Planet: The First Three Billion Years of Evolution on Earth: The First Three Billion Years of Evolution on Earth*, Princeton: Princeton University Press, 2015. <https://doi.org/10.1515/9781400866045>.
- [5] <http://www.yunuscengel.com/hayat-buyuk-gizem/>.
- [6] https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/84121/mod_resource/content/1/EESP-20-krebs%20dongusu%20giris-sesli%20kay%C4%B1t-sunum.pdf.
- [7] Allen, Terence D. (2011). *The cell: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- [8] <https://m.harunyahya.info/tr/Kitaplar/656/evrimin-mikrobiyolojik-cokusu/chapter/3987>.

SANAT IŞIĞINDA YARATILIŞ

Uzm. Öğr. Merve Esra Erez Çelik

Rekabet Kurumu Orta Okulu İpekyolu/VAN

erezesramerve@gmail.com

ORCID NO: 0000-0002-8477-8930

ÖZET

Sanat, mevcut olan güzelliğin farkına varabilen bir düşünme biçimidir. Güzel olanın ahenkli olanın farkına varmayı arzulamak tüm sanatların başlangıcı, devamı ve bitim noktasıdır. Yüce yaratıcı, evrendeki tüm güzellikleri içinde barındıran sonsuz ihtişama sahip güzelliğin ve sanatın kaynağıdır. Sanatın amacı, benzersiz olanı tasarlayabilmektir. Allah'ın yarattığı her şey Onun Cemal sıfatının yansımasıdır. Allah'ın yarattıkları özgünlükleri, benzersizlikleri ve orijinallikleri ile kendi sanatkarının sanatına hayran bırakır. İnsanoğlundaki güzellik anlayışı, kâinattaki tüm yaratılmış varlıklara hikmet nazarıyla bakıp ve onlardan esinlenerek yansımaların dışavurumudur. Allah yarattıklarını kusursuz uygunluk ve nizam içinde yaratmıştır. Allah, tüm güzelliklerin sergilendiği bir dünya yaratmıştır. Dünya her yönüyle kendisi başlı başına bir sanat eseridir. Bu güzelliklerin farkına varılıp ilham alınması ile sanat eserleri ortaya çıkmaktadır. Yaratılan her insan yaratılmış yegâne sanat eseridir. İnsan yaratılmışlar içinde kendine has karakteristik özellikleri ile özgün yaratılmıştır. Allah'ın en büyük sanatı insandır. İnsan, canlı veya cansız tüm varlıklardan daha üstün nitelikli olarak yaratılmıştır. İnsana ait olan özellikler yüce yaratıcının insandaki tecellileridir. İnsan ilk yaratıldığı zamandan itibaren çeşitli sanat ürünleri ortaya koymuştur. Estetik duygular insana yaratıcı tarafından doğuştan verilen özelliklerdir. Bu özellikler insan yaşamına dair içinde bulunulan toplumların tarihsel dönemleri hakkında da bilgiler vermektedir. Gerçek sanat eseri kendi varlığı hakkında bilgi verebilir. Böylece sanat eseri elle tutulur gözle görülür hal alır. Her sanat eseri onu temaşa eden kişide farklı izlenimler uyandırır. Güzellik

yaratılıştan verilen bir duygu olduğu için güzellik insanı cezbeder. Güzellik, ilgi duyulan ve hep aranan bir konu olmuştur. İnsanın güzellik arayışında duygu, emek ve zaman gereklidir, kendiliğinden bir şey olmaz. İnsan her zaman yaptığı işlerini güzelleştirmek sevdasındadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, İnsan, Yaratılış, Eser, İhtişam.

CREATED IN THE LIGHT OF ART

ABSTRACT

Art is a way of thinking that can recognize the beauty that exists. Desiring to realize the beautiful and the harmonious is the beginning, continuation and end point of all arts. The supreme creator is the source of beauty and art with infinite magnificence that contains all the beauties in the universe. The purpose of art is to be able to design the unique. Everything that Allah has created is a reflection of His Jamal attribute. With their originality, uniqueness and originality, Allah's creations amaze the artistry of his craftsman. The concept of beauty in human beings. It is the expression of reflections by looking at all created beings in the universe with the eye of wisdom and being inspired by them. Allah has created His creations in perfect harmony and order. Allah has created a world where all beauties are displayed. The world is a work of art in itself in every aspect. When these beauties are noticed and inspired, works of art emerge. Every human being created is the only work of art created. Man has been created uniquely among creatures with his unique characteristics. God's greatest art is man. Man has been created with a higher quality than all living and non-living beings. Human characteristics are the manifestations of the Supreme Creator in humans. Man has produced various works of art since the first time he was created. Aesthetic feelings are features that are innately given to man by the creator. These features also provide information about the historical periods of the societies in which they live. A true work of art is one that can give information about its own existence. Thus, the work of art becomes tangible and visible. Each work of art evokes different impressions on the person who contemplates it. Since beauty is an innate feeling, beauty attracts people. Beauty has always

BAZI BİLİM İNSANLARININ YARATILIŞ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: “YARATICI VAR”

Prof. Dr. Erhan Pişkin

Dicle Üniversitesi, Z. G. Eğitim Fakültesi, Matematik Eğitimi, Diyarbakır
episkin21@gmail.com

ORCID NO: 0000-0001-6587-4479

Din ile pek ilgisi olmayan bazı insanlar sık sık “*Din dogmatiktir, bazı bilim insanları da Allah’ın varlığına inanmıyor*” şeklinde ifadeler kullanmaktadırlar. Gerçek ile alakası olmayan bu ifadelerin, doğru olmadığı geçmişten günümüze bazı bilim insanlarının “doğüstü bir gücün yani yaratıcının varlığını kabul etmelerinden” kolaylıkla anlaşılabilir. Bu bilim insanları arasında Kepler, Galilei, Newton, Planck, Dirac, Einstein, Townes, Anfinsen, Schawlow, Flew, Penzias, Becker, Hawking, Davies, Fornæss ve Glynn,... gibi birçok önemli bilim insanı bulunmaktadır. Bu çalışmada bu bilim insanlarının yaratıcı ile ilgili bazı ifadelerinden örneklere yer verilecektir.

Alman gök bilimci ve matematikçi Johannes Kepler (1571-1630) daha çok gezegenlerin hareketleri ile ilgili çalışmaları ile tanınır. Kepler’in Tanrı’nın evreni yarattığı ile ilgili ifadeleri

“Kepler aşırı dindar bir bilim adamıydı. Matematiği Evren’e başarıyla uygulayan ilk bilim adamlarındandı ve bu uygulamanın arkasında Tanrı’nın Evren’i matematiksel bir planda yarattığı ve insanların bu planı anlayabileceği düşüncesi vardı. Bilimsel yazıları mistik ve dini argümanlarla doluydu [1].”

şeklindedir.

İtalyan matematikçi, fizikçi, filozof ve astronom Glileo Galilei (1564-1642). Rönesans’ın bilimsel devrimine büyük

John Erik Fornæss (1946-...), Oslo Üniversitesi'nden Matematik alanında yüksek lisans derecesine ve ABD Washington Üniversitesi'nden Matematik alanında doktora derecesine sahiptir. Daha önce Princeton Üniversitesi'nde ve daha sonra Michigan Üniversitesi'nde Matematik Profesörü

olarak görev yaptı. Fornæss, Tanrı'ya inandığını ifade etmiştir.

“Ben Tanrı'nın var olduğuna ve Tanrı'nın evrene bütün seviyelerini, temel parçacıklardan canlı varlıklara, galaksi kümelerine kadar kapsayacak bir yapı kazandırdığına inanıyorum [19].”

Patrick Glynn. (1951-...), lisans ve doktora eğitimlerini Harvard Üniversitesi'nde tamamlayan ve George Washington Üniversitesi'nde öğretim üyesi yapan, üniversite yıllarında önce agnostik sonra da ateist biri iken ancak daha sonra özellikle modern bilimin verilerinin etkisiyle ateizmi terk ederek Tanrı'nın varlığını kabul etmiştir.

“İnsancı İlke, bilim tarihinde önemli bir dönüm noktasıydı. Öyle ki ilk kez bilimsel bir keşif bizi, Tanrı'nın varlığı fikrinden uzaklaştırmaktan ziyade, ona doğru götürüyordu. Yüzyıllardan beri bilim, evrenin yaratılmış ya da tasarlanmış olduğu önermesini yavaş yavaş ortadan kaldırıyordu. Fakat birden bire, bilim adamları evrenin zekâ ve amaç ürünü olduğu sonucunu verecek bir takım gerçeklerle karşılaştılar. Öyle ki binlerce büyük ve küçük detayda zekâ ve hikmet eseri olarak tasarruf eden bir Tanrı'nın yokluğunda biz de var olamayacaktık [20].”

KAYNAKLAR

- [1] E. Doko, Dahi ve Dindar: Isaac Newton, İstanbul Yayınevi, 2011. (s: 68).
- [2] E. Dorman, Modern Bilim: Tanrı Var, İstanbul Yayınevi, 2018. (s. 51).
- [3] M. Guillen, Dünyayı Değiştiren Beş Denklem (Five Equations That Changed The World), Tübitak Yayınları, 2001. (s. 64).
- [4] E. Doko, Dahi ve Dindar: Isaac Newton, İstanbul Yayınevi, 2011.

- [5] J. Guitton, *Bilim ve Tanrı*, Simavi Yayınları, 1993. (s. 5).
- [6] E. Dorman, *Modern Bilim: Tanrı Var*, İstanbul Yayınevi, 2018. (s. 57).
- [7] A. Flew, *Yanılmışım Tanrı Varmış*, Profil Kitap, 2020. (s. 103).
- [8] E. Dorman, *Allah'ın Parmak İzi*, Destek Yayınları, 2017. (s. 167).
- [9] H. Margenau, R.A. Varghese, *Kosmos, Bios, Teos*, Gelenek Yayıncılık, 2002. (s. 24).
- [10] H. Margenau, R.A. Varghese, *Kosmos, Bios, Teos*, Gelenek Yayıncılık, 2002. (s. 139).
- [11] H. Margenau, R.A. Varghese, *Kosmos, Bios, Teos*, Gelenek Yayıncılık, 2002. (s. 81).
- [12] H. Margenau, R.A. Varghese, *Kosmos, Bios, Teos*, Gelenek Yayıncılık, 2002. (s. 123).
- [13] A. Flew, *Yanılmışım Tanrı Varmış*, Profil Kitap, 2020.
- [14] H. Margenau, R.A. Varghese, *Kosmos, Bios, Teos*, Gelenek Yayıncılık, 2002. (s. 99).
- [15] H. Margenau, R.A. Varghese, *Kosmos, Bios, Teos*, Gelenek Yayıncılık, 2002. (s. 53).
- [16] S. Hawking, *Zamanın Daha Kısa Tarihi*. Doğan Kitap 2009.
- [17] P. Davies, *God and The New Physics (Tanrı ve Yeni Fizik, Çev: B. Gönülşen)*, Alfa 2013. (s. 24).
- [18] A. Flew, *Yanılmışım Tanrı Varmış*, Profil Kitap, 2020. (s. 104).
- [19] H. Margenau, R.A. Varghese, *Kosmos, Bios, Teos*, Gelenek Yayıncılık, 2002. (s. 63).
- [20] E. Dorman, *Modern Bilim: Tanrı Var*, İstanbul Yayınevi, 2018. (s. 80).

UÇAKLARIN UÇABİLMESİNDEKİ HİKMET

Prof. Dr. Zeki Argunhan

Bitlis Eren Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği
Bölümü.

e-mail:zargunhan@beu.edu.tr

ORCID NO: 0000 0002 3349 3409

ÖZET

İnsanlar uçabilme fikrini kuşlardan esinlenerek keşfetmiştir. Kuşların uçuşları iki yöntemin birleşimiyle meydana gelmektedir. Birincisi; kuşlar kanat çırparken kanatları altındaki havayı aşağı ve arkaya doğru hızlı bir şekilde iter. Burada etki tepki prensibi oluşur ve kuşların yükseğe çıkabilmesine olanak sağlar. Arkaya doğru itilen hava kuşların hareket etmesini sağlar. İkincisi; özel aerodinamik yapıya sahip kanatlar, hareket halindeki kuşa kaldırma kuvveti verir.

Hava içindeki bir cisim, işgal ettiği hava hacminin ağırlığına eşit bir ağırlık kuvveti ile aşağıdan yukarıya doğru itilir. Bu hareket kaldırma kuvveti olarak adlandırılır. Yoğunluğu hava yoğunluğundan düşük olan cisimler havada kalabilirler. Ancak yoğunluğu hava yoğunluğundan yüksek olan cisimlerin havada kalabilmeleri için hareket etmeleri şarttır. Bir uçağı da havada tutan şey onun hareket ediyor olmasıdır. Uçağın ileri doğru hareket etmesini sağlayan motor kuvvetidir. Hareket sonucu uçağın kaldırma kuvvetine sahip olmasına olanak sağlayan sistem ise kanadın şeklidir. Bir cismin hareketi sırasında birim zamanda aldığı yola sürat (hız) denir. Uçağın hızı arttıkça kaldırma kuvveti de artar. Uçağa etki eden dört kuvvet vardır. Bunlar; yerçekimi kuvveti, kaldırma kuvveti, sürtünme kuvveti ve itme kuvveti şeklinde sıralanabilir. Yerçekimi kuvveti, uçağın kütlesi ve yerçekimi ivmesinin çarpımıdır. Kaldırma kuvveti, uçak kanadının şeklinden dolayı oluşan basınç farkının kanat alt alanına çarpımıdır. Sürtünme kuvveti, havaya maruz kalan uçak yüzeyine havanın oluşturduğu ters yöndeki kuvvettir. Öteleme kuvveti ise uçak motorunun oluşturduğu ileri yönlü kuvvettir.

Kanat şeklinden dolayı oluşan basınç farkı Bernoulli prensibine göre oluşur. Bernoulli Allah'ın akışkanlar ile alakalı koymuş olduğu sistemlerden birini matematiksel bir denklem ile ifade etmiştir. Bu kanun ve buna benzer kanunların varlığı Allah'ın hikmeti olarak ifade edilebilir. Hikmetleri aklımızın, bilimin ve vahyin süzgecinden geçirerek Allah'ın varlığına ulaşılabilir. Dolayısıyla yaratılışlar Allah'ın varlığına bağlanmış olur.

Anahtar Kelimeler: Uçak, Uçmak, Bernoulli, Hikmet.

THE WISDOM IN THE FLYING OF PLANES

ABSTRACT

Humans discovered the idea of being able to fly, inspired by birds. Flights of birds occur by a combination of two methods. First; As birds flap their wings, they quickly push the air under their wings down and back. Here, the impulse-reaction principle is formed and allows the birds to climb high. The air pushed backwards makes the birds move. Latter; Wings with special aerodynamic structure give buoyant force to the bird in motion.

An object in air is pushed upwards by a force of gravity equal to the weight of the volume of air it occupies. This movement is called buoyant force. Objects with a density lower than that of air can stay in the air. However, objects with a density higher than the density of air must move in order to stay in the air. What keeps an airplane in the air is that it is moving. It is the engine force that makes the plane move forward. It is the shape of the wing that allows the aircraft to have lift as a result of movement. The distance traveled by an object per unit time during its motion is called velocity. As the speed of the aircraft increases, the buoyant force also increases. There are four forces acting on the plane. These; gravitational force, buoyancy force, friction force and translational force. The gravitational force is the multiply of the mass of the aircraft and the acceleration of gravity. Buoyant force is the multiply of the pressure difference due to the shape of the airplane wing to the underside of the wing. The frictional force is the opposite force exerted by the air on the aircraft surface exposed to the air. The translational force is the forward force generated by the aircraft engine.

The pressure difference due to the wing shape occurs according to Bernoulli's principle. Bernoulli became aware of the system

Ancak ikiye ayrılan hava molekülleri neden aynı anda kanadın sonuna varmak zorunda olsunlar. Ayrı zamanlarda da ulaşabilirlerdi böylece hızlarında bir değişim olması gerekmezdi. Bununla beraber hava molekülleri neden uçak kanadının şeklini takip etmek zorunda olsunlar. Yani kanat şeklinden bağımsız hareket etmiyorlar. Bu durumlar bilimsel olarak açıklanamıyor. Bunu açıklamak için bilim adamları bazı teorileri öne sürmüşler ancak tatmin edici değildirlere. Eldeki formüller doğa olaylarına uyuyor olsa da, mekanizmayı açıklamak konusunda yetersiz kalıyorlar. Teoriler uçağı uçuran ana sebebin ne olduğunu tam olarak izah etmeye yetmiyor. Bununla beraber Bernoulli Denklemine kısıtlamaları mevcut olup bu hali ile sadece sıkıştırılamayan akışkanlara uygulanabilir (denklemin daha ileri formları da geliştirilmiş olup, yüksek Mach hızlarındaki sıkıştırılabilir akışkan davranışı için de genelleştirilmiştir) (<https://evrimagaci.org>).

Akışkanın hızındaki herhangi bir artış (kinetik enerjisindeki artış), akış enerjisini ve potansiyel enerjisini düşürür ki bunun böyle olduğu tespit edilebiliyor ancak neden böyle olduğu izah edilemiyor.

Evrende var olup izah edilemeyen bu gibi olaylar bilimi çıkmaza sokuyor. Evrende buna benzer sayısız olaylar mevcut. Bu tür olayları ancak Allah'ın hikmeti olarak izah edebiliriz.

Kısıtlı akla sahip olan insanoğlu, kâinatın manasını, anlamak için sahibinin vahyine muhtaçtır. Aksi halde evrenin anlamlandırması imkânsız hale gelir. Yaratıcıdan kopuk olarak öne sürülen bütün evren teorileri bilimi çıkmaza sokmaktadır.

KAYNAKÇA

Çengel, Y.A., Cimbala J.M. (2015) *Akışkanlar Mekaniği*, Ankara: Palme Yayıncılık.

https://ajans66.com/ilginc/bilim-ne-demek.html#Bilim_nedir_cok_kisa_bilgi.

<https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/ucaklar-havada-nasil-hareket-eder>.

<https://evrimagaci.org/ucaklar-nasil-ucuyor-tam-mekanizmasini-kimse-bilmiyor-826.0>

<https://t24.com.tr/yazarlar/hurkus/tonlarca-agirliga-sahip-ucaklar-nasil-ucuyor,29865>.

Kur'an 67/3.

BİTKİ BESLENMESİNDE POTASYUMA VERİLEN GÖREVLER

Prof. Dr. Mehmet Ali Bozkurt

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Toprak Bilimi ve
Bitki Besleme Bölümü, Van

e posta: malibozkurt@hotmail.com,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3923-857X>

ÖZET

Toprakta en fazla bulunan elementlerden biri olan potasyumun sembolü K ve atom yarıçapı 0,22 nm (nanometre) dir. Toprakta bulunan potasyumun temel kaynağı potasyum içeren kaya ve minerallerin zaman içerisinde parçalanıp ayrışmasıdır. Potasyum bitki kökleri tarafından topraktan K^+ iyonu şeklinde alınır ve bitkide yaklaşık % 3 civarında bulunmaktadır. Bitki beslenmesinde potasyuma çok önemli görevler verilmiştir. Bunlardan bazıları: enzim aktivitesi, fotosentez ve ATP sentezi, fotosentez ürünlerinin taşınması, hücre büyümesi, stomaların açılıp kapanması ve bitkide su dengesinin sağlanmasıdır. İlâveten, bitkide yağ sentezi, şeker sentezi, protein sentezi, nişasta sentezi ve iyon alımı gibi olayları yapma görevi de potasyuma verilmiştir. Yani, bitki bünyesinde gerçekleşen onlarca hatta yüzlerce biyokimyasal ve fizyolojik olayda potasyum görev almaktadır. Milimetrenin milyonda birinden bile daha küçük atom yarıçapına sahip, akılsız ve şuursuz bir element olan potasyumun bitkide bu kadar mükemmel görevleri eksiksiz yapması, gücü her şeye yeten ilmi sonsuz ve kudreti sonsuz bir yaratıcı hesabına çalıştığını bize göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Potasyum, bitki beslenmesi, bitki fizyolojisi

ROLE GIVEN TO POTASSIUM IN PLANT NUTRITION

ABSTRACT

The symbol of potassium, one of the most abundant elements in the soil, is K and its atomic radius is 0,22 nm (nanometer).

The main source of potassium in the soil is the breakdown and decomposition of potassium-contain rocks and minerals over time. Plants take potassium from the soil through their roots as K^+ ions. There is about 3% K in the plant. It has been given the potassium an important role in plant nutrition. Some of these are enzyme activity, photosynthesis and ATP synthesis, tranport of photosynthesis products, cell growth, opening and closing of stomata and maintaining water balance in the plant. In addition, potassium plays a major role in plant lipid synthesis, sugar synthesis, protein synthesis, starch synthesis and ion uptake. In the other words, potassium is responsible for tens or even hundreds of biochemical and physiological events that occur within the plant. The fact that potassium, which is a mindless and unconscious element with an atomic radius smaller than one millionth of a millimeter, performs such excellent functions in plants, shows us that it works for an omnipotent, omniscient, and infinite creator.

Key words: Potassium, plant nutrition, plant physiology.

1. Giriş

134

Yerkabuğunda en fazla bulunan elementlerden biri olan potasyumun (K) topraktaki konsantrasyonu yaklaşık % 2'dir. Bitkiler için faydalı potasyum, kaya ve minerallerin zamanla parçalanıp ayrışması sonucu oluşmuştur. Toprakta potasyum içeren önemli mineraller: feldispat, muskovit, biyotit ve kil mineralleridir. Kaya ve minerallerin bünyesinde iken bitkiler için faydalı olmayan potasyum, bu kayaların parçalanması ile yararışlı hale geçer. Potasyum bitki kökleri tarafından K^+ iyonu halinde alınır. Periyodik cetvelin 1A grubu elementlerinden potasyumun atom yarıçapı 0,22 nanometredir (1 nanometre = 10^{-9} m).

Bitkiler ihtiyaç duydukları potasyumun büyük bölümünü vejetatif gelişme döneminde alırlar. Potasyum bitkide mobil bir element olduğu için, noksanlık durumunda bir organdan diğerine kolaylıkla hareket eder. Bu taşınmanın yönü genellikle, yaşlı yapraktan genç yaprağa doğrudur. Çünkü genç yaprakların potasyum ihtiyacı daha yüksektir. Optimum bitki gelişmesi için gerekli potasyum miktarı bitkiden bitkiye değişmekle beraber yaklaşık % 3'tür.

Bitki beslenmesinde potasyuma çok önemli fizyolojik ve biyokimyasal görevler verilmiştir. Bu görevleri şöyle özetleyebiliriz:

Gerçekten, sabahleyin güneşin doğmasını takiben stomaların açılıp yaprağın fotosenteze başlaması o kadar kolay ve kusursuz işleyen bir sistemdir ki, biraz dikkatsiz ve sebeplerde boğularak bakıldığında, bu işi güneş ışıkları, su veya potasyum yapıyor gibi görünebilir. Ancak, dikkatle bakıldığında görülmektedir ki, stomanın açılmasından güneşin doğmasına kadar her hadise, her varlık ve her hareket hikmetlidir. Zaten kainattaki nizam ve intizam her şeyin sonsuz bir ilim ve hikmetle yapılmasının neticesidir ve Allah'ın iradesiyle gerçekleşmektedir. Her şeyin ve her işin kasd ve irade ile ortaya çıkmasının en büyük delili de mükemmel nizamdan hasil olan faydalı neticelerdir.

KAYNAKLAR

1. Cochrane, T.T. ve T.A., Cochrane, 2009. The vital role of potassium in the osmotic mechanism of stomata aperture modulation and its link with potassium deficiency. *Plant Signaling and Behavior*, 4 (3): 240-243.
2. Humble, G.D. ve K. Raschke, 1971. Stomal opening related to potassium transport. *Plant Physiology*, 48: 447-453.
3. Kacar, B. ve A.V. Katkat, 1998. Bitki Besleme. Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayın No:127, Bursa.
4. Kadioğlu, A., 2007. Bitki Fizyolojisi. Esen Ofset Matbaacılık, Trabzon.
5. Karaman, M.R., 2012. Bitki Besleme. Duman Ofset Matbaacılık, Ankara.
6. Türkan, İ., 2008. Bitki Fizyolojisi. Çeviri Editörü: İsmail Türkan, Palme Yayıncılık, Ankara.

BİYOLOJİDE TÜR KAVRAMI YERİNE TEMEL TİP

Prof. Dr. Âdem Tatlı
adem.tatli07@gmail.com

ÖZET

Biyolojik tür tanımı, biyologlar arasında hep tartışma konusu olmuştur. Geçtiğimiz asırda fert veya tip olarak tanımlanan tür, günümüzde; aynı genetik havuzu paylaşan, morfolojik olarak belirli ve benzer karakterlere sahip fertler olarak alınmaktadır

Türün tarifinde genetik yapı onun esaslarından birisi iken, flora kitaplarının tür tayininde bu dikkate alınmamaktadır.

Diğer taraftan morfolojik karakterleri farklı ama kendi aralarında üreyebilen fertler de ayrı tür olarak tanımlanmaktadır.

Bu karışıklığın giderilmesi için, tür tanımı yerine, aynı genetik havuzu paylaşan taksonların Temel Tip olarak alınmasının daha uygun olacağı görüşünü dile getiriyoruz. Her canlı grubuna ait bir Temel Tipi'nin varlığını ve bu temel tipler arasında genetik geçişin mümkün olamayacağını ifade ediyoruz.

Anahtar kelimeler: Temel Tip, Tür, Gen Havuzu.

BASIC TYPE IN BIOLOGY INSTEAD OF THE CONCEPT OF SPECIES

ABSTRACT

The biological species definition has always been the subject of debate among biologists. The species, which was defined as an individual or type in the past century, is today; are taken as individuals who share the same genetic pool, have morphologically specific and similar characters.

While the genetic structure is one of its fundamentals in the description of the species, this is not taken into account in the species determination of the flora books.

On the other hand, individuals with different morphological characters but able to reproduce among themselves are also defined as separate species.

In order to eliminate this confusion, we express the opinion that it would be more appropriate to take taxa that share the same genetic pool as the Basic Type, instead of the species definition. We express the existence of a Basic Type belonging to every living group and that genetic transition between these basic types is not possible.

Keywords: Basic Type, Species, Gene Pool.

GİRİŞ

Evrimeçiler, canlıların tek hücrenin tesadüf ve tabiat eseri değişip farklılaşmasıyla meydana geldi iddiasındadır. Bu senaryoyu hayali evrim soy ağacıyla ifade ederler. Ağacın dallarını gösteren canlı gruplarının birbirlerine geçiş yaptığı farz edilir. Ama şimdiye kadar bu geçişlerin nasıl sağlandığını gösteren inandırıcı deliller ortaya konamamıştır. Bu konuda ileriye sürülen delillerden birisi, türlerin zamanla genetik bakımdan farklılaşarak yeni türleri meydana getirdiği yönündedir.

144

Bu durumda türün tanımı ve türler arası bu geçişin nasıl sağlandığının delillendirilmesi gerekir.

Burada tür tanımının bilinmesi önemlidir.

Geçmişte değişik tür tanımları yapılmıştır. Bunlardan birisi; “sabit karakterleri bakımından birbirine benzeyen fertler” şeklindeki tanımdır. Bu durumda sabit karakterler neler olacaktır ve bunların ölçüsü nasıl tayin edilecektir?

Dobzhansky’in türün tanımında esas aldığı kriter genetik yapıdaki benzerliktir (Theodosius, 1941).

Biyologlar arasında üzerinde uzlaşmış bir tür tanımı yoktur. Bazı sistematikçiler türün gerçekte olmadığını ileri sürerler. Onlara göre fertler vardır. Taksonomik kategorideki; tür, cins ve familya gibi ayrımlar, canlı varlıkları anlamak için yapılan isimlendirmelerdir (Seçmen, 1995).

Günümüzde yaygın kullanılan tür (*species*) için Ernest Meyer’in 1942 yılında ileriye sürdüğü; “Temel morfolojik olarak birbirine benzeyen,

Sonuç

Tabiattaki canlı varlıkların belirli bir gen potansiyeli ile temel tipler halinde yaratıldığını söylemek mümkündür. Her temel tipin genetik yapısı çok korunaklıdır. Bir temel tipten diğerine geçişi gösteren bir delile rastlanmamıştır. Canlılar âlemini sınıflandırma ve gruplandırmada tür yerine temel tip'in alınmasının büyük kolaylık sağlayacağı kanaatini taşıyoruz.

KAYNAKLAR

- Lammerts, W. E. (1970)- The Galapagos Island Finches, In Why Not Creation? Presbyterian and Reformand Publ. Co. Philedelphia, p. 354.
- Mayr, E. (1979)- Sistematik Zoolojinin Prensipleri. Tercüme: Niyazi Lodos. Ege Üniv. Ziraat Fak. Yay.
- Reeve, H. *Dianthus* L. In. Davis, P.H. (1966)- Flora of Turkey 2. s.99-105.
- Seçmen, Ö. ve ark. (1995)- Tohumlu Bitkiler Sistematiği. 4. Baskı, Ege Üniv. Fen Fak. Kitaplar Serisi no:116.
- Tatlı, Â. (2017)- *Evrin ve Yaratılış*. Hilal Ofset, Isparta, 5. Baskı,.
- Theodosius D. (1941)- *Genetics And Origin of Species*, Colombia University Press, NewYork, s. 259–260.

***ARUM MACULATUM* BİTKİSİNDEKİ TOZLAŞMA STRATEJİSİ**

Prof. Dr. Fatih Satıl

Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü
fsatil@gmail.com, orcid.org/0000-0002-4938-1161

ÖZET

Bu çalışmada, *Arum maculatum* türüne ait çiçeklerin morfolojik yapısı ve tozlaşma stratejisi incelenmiştir. *A. maculatum*'un çiçeğinin yapısı, yetiştiği habitatlara ve yetiştiği ortamdaki ekolojik ve biyotik faktörlere uygun bir yapıda tasarlanmıştır. Spadiks adı verilen bu çiçek yapısı, ana eksen kalınlaşmış ve etlenmiş bir başak durumuna benzer. Bu çiçek durumunun etrafı da spatula denilen yapraksı bir yapı tarafından çevrilmiştir. Erkek çiçekler, birçok hikmet ve yarar gözetilerek bu yapraksı yapının dip tarafında ve görünmeyecek şekilde gizlenmiştir.

Gerek morfolojik yapısı ve gerekse kokusu ile böcekleri kendine çekecek özellikte yaratılmış olan *Arum* çiçeklerinin tozlaşmasında başta sinekler olmak üzere bazı saprofit böcekler vazifelidir.

Çiçeklerde, tozlaşma dönemindeki görülen “**alternatif solunum yolu**” ile ısı artışı gerçekleşir. Bu ısı artışıyla birlikte çevreye yayılan keskin kokulu amonyak gazı tozlayıcı böcekleri çiçeğe çeker. Çiçeğe gelen böcekler burada özel bir bölme içerisinde polenler olgunlaşana kadar hapsedilir. Bu süre sonunda olgunlaşan erkek çiçeklerdeki polen keselerinin patlamasıyla böcekler de serbest kalır ve başka çiçekleri tozlaşmak amacıyla ayrılır.

Bitkilerle hayvanlar arasındaki en güzel yardımlaşma örneklerinden birisi olan bu hassas tozlaşma mekanizmasını milyonlarca yıl sürdüğü iddia edilen “**evrimsel süreç**”, “**evrimsel adaptasyon**” ya da “**doğal seçim**” gibi yaklaşımlarla açıklamak bilimsel değildir. Aynı şekilde *Arum* cinsindeki bu çok özel tozlaşma stratejisinin kendi kendine oluştuğunu söylemek de akılcı bir yaklaşım olamaz.

Akıl ve ilimden yoksun olan bitki ve hayvanların kendi kendine bu tozlaşma stratejisini geliştirmesi ve bunu yeryüzündeki bütün türdeşlerinde var edecek şekilde genlerine aktarması elbette mümkün değildir. **Mantığa Dayalı Akıl Yürütme Yöntemine (Logical Reasoning)** göre bitkilerdeki bu tozlaşma stratejilerini tasarlayıp bitki ve hayvanların genlerine yerleştiren ve onları bu program çerçevesinde yönlendiren sonsuz ilim sahibi bir Yaratıcının olması zorunluluktur. Sonuç olarak Allah, evrendeki varlıkları hayatlarını devam ettirebilecek cihazlarla donatarak yaratmış ve ihtiyaç duyduğu her şeyi de hizmetine sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Arum*, Bilimler Işığında Yaratılış, Doğal seçilim, Evrim, Tozlaşma.

POLLINATING STRATEGY IN *ARUM MACULATUM*

ABSTRACT

In this study, both the morphological structure of flower and pollination strategy of *Arum maculatum* was investigated. *A. maculatum* flowers are designed in a structure suitable for the habitats in which they grow and the ecological and biotic factors in the environment. This flower structure, called spadiks, resembles a spike with a thickened and fleshy main axis. This flowers are surrounded by a leafy structure called spatula. Male flowers are hidden at the bottom of this white-leaved structure in a way that is not visible, taking into account many wisdom and benefits.

The pollination of *Arum* flowers, which are created to attract insects with their structure and smell, is done by some saprophytic insects, especially flies. *Arum* flowers, which are the subject of the research, have been created to attract insects with their structure and smell. Some saprophytic insects, especially flies, are responsible for pollination of *Arum*.

In flowers, temperature increase occurs with the “**alternative respiratory tract**” seen during the pollination period. With this increase in temperature, the sharp-smelling ammonia gas emitted into the environment attracts pollinator insects to flowers. Insects that come to the flower are trapped in a special compartment here until the pollen matures. At the end of this period, when the pollen sacs in the maturing male flowers burst,

Birlikte evrim kuramını savunanlar; “Entomofil bitki türleri, kendilerini böceklere daha çekici kılmak için sık sık mekanizmalar geliştirmişlerdir” şeklinde bir açıklama yaparak bu işin bitkiler tarafından akıl edildiği kabul etmektedirler. Akıl, ilim ve iradeden yoksun olan bitki ve hayvanların kendi kendine bu tozlaşma stratejisini geliştirmesi ve bunu yeryüzündeki bütün türdeşlerinde var edecek şekilde genlerine aktarması elbette mümkün değildir.

Mantiğa Dayalı Akıl Yürütme Yöntemine (*Logical Reasoning*) göre bitkilerdeki bu tozlaşma stratejilerini tasarlayıp bitki ve hayvanların genlerine yerleştiren ve onları bu program çerçevesinde yönlendiren sonsuz ilim sahibi bir Yaratıcının olması zorunluluktur. Allah, **Muhyi** ismi gereğince evrendeki varlıkları yaratırken; yaşaması, hayatını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu her şeyi de yaratmıştır ve onların vücutlarına yerleştirmiştir.

KAYNAKLAR

- Anonim 2017. The Plant List (2013). Version 1.1. Published on the Internet; <http://www.theplantlist.org/> accessed 1st January (Erişim tarihi: 09.05.2017).
- Atalay T., Yıldız K. 2020. *Arum maculatum* (Yılan Yastığı) Bitkisi ve Antiparaziter Özellikleri. Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Derneği Bülteni, 11 (3): 126-133.
- Bermadinger-Stabentheiner E. & Stabentheiner A. 1995. Dynamics of thermogenesis and structure of epidermal tissues in inflorescences of *Arum maculatum*. New Phytol. 131: 41–50.
- Boyce P. 1993. The genus *Arum*. London, The Royal Botanic Gardens, Kew. 197 p.
- Buchmann S.L., Nabhan G.P. 1996. Forgotten Pollinators. Island pres, Washington, D.C.
- Davis P.H. 1984. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Edinburgh Univ. Press, Edinburgh, vol 8.
- Davis P.H., Mill R.R., Tan K. 1988. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Edinburgh Univ. Press, Edinburgh, vol 10.
- Gibernau M., Macquart D. & Diaz A. 2003. Pollen viability and longevity in two species of *Arum*. Aroideana 26: 27–32.

- Gibernau M., Macquart D. & Przetak G. 2004. Pollination in the genus *Arum*—A review. *Aroideana* 27: 148–166.
- Güner A., Özhatay N., Ekim T., Başer K.H.C. 2000. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. (Suppl 2) Edinburgh Univ Press Vol. 11, Edinburgh.
- Kite G.C., Hettterscheid W.L.A., Lewis M.J P.C., Boyce J., Ollerton, E., Cocklin A., Diaz & Simmonds M.S.J. 1998. Inflorescence odours and pollinators of *Arum* and *Amorphophallus* (Araceae). pp. 295–315. In: Reproductive Biology. Owens S.J. and Rudall P.J. (eds.). Royal Botanic Gardens, Kew.
- Lack A.J. & Diaz.A. 1991. The pollination of *Arum maculatum* L. — a historical review and new observations. *Watsonia* 18: 333–342.
- Proctor M., Yeo P. & Lack A. 1996. The natural history of pollination. Harper Collins Publishers, London. 479p.
- Yılmaz K. 2016. Bal Arılarının Bitkisel Üretimdeki Önemi. Ordu'da Tarım. 20 (118): 1-2.

BEDİÜZZAMAN'IN MEDRESETÜ'Z-ZEHRA'SI EĞİTİMDE VE DİLDE BİRER MEDENİYET PROJESİDİR

Prof. Dr. Zafer Soygüder

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi

Said Nursi 19. yüzyılın sonlarına doğru Bitlis'te doğduğunda doğduğu yer olan Nurs köyü ve çevresi ilim ve irfan imkânlarından mahrumdu. Düzenli bir medrese eğitimi almadığını da kendi tarihçe-i hayatından öğreniyoruz. Pek çok imkânsızlığa rağmen, genç yaşta harika zekâsı ve hafızası ile on beş yılda tamamlanan klasik medrese eğitimini üç ayda tamamlamış ve ilmî tartışmalarda meselelere vukufiyetini ortaya koymuş olması, devlet erkanının ve ulemanın takdirlerini toplamış ve zamanın emsalsizi anlamında “Bediüzzaman” lakabıyla tanınmıştır.

Bediüzzaman'ı çok yönlü hayat mücadeleleri ile tarif etmek elbette ki imkânsızdır. Fakat onun hayatını veya eserlerini okuyanların malumdur ki Bediüzzaman'ın hayatının ekseriyetini ilim ve iman müesseseleri için yaptığı çalışmalarını ve mücadeleleri doldurmaktadır. Bediüzzaman'ın ilim ve iman sahalarındaki çalışmalarını birbirinin tamamlayıcısı olarak görmek gerektiği, bu iki alandaki çalışmalarının zamanlamaları bakımından da önemli olduğu, aksi takdirde onun bu alanlarda tam anlaşılamayacağı kanaatindeyim. Onun ilim ve iman meselelerine bakışını iki projesinde toplamaya çalıştığını görmekteyiz.

İlk projesi “Medresetü'z-Zehra» olarak ilmi alanda kendini ifade etmektedir. 19. asrın sonlarından itibaren kadim medeniyetimizin beka-sı için eğitim yoluyla mücadele yapmaya karar verir. Bu bağlamda adı geçen ilim müessesini kurmayı çıkış yolu olarak görür, zamanın tüm idari ve ilmi makamlarına teklif eder ve teklifi kabul görür. Bu kabul hem Osmanlı hem de Cumhuriyet dönemlerimizin resmi kayıtlarıyla sabittir. Burada Bediüzzaman'ın hayatının hemen hemen sonuna kadar bu müessesenin kurulmasını takip ettiği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Bediüzzaman münâzarât isimli eserinde Medresetü'z-Zehra ile ne iste-

COĞRAFYA BİLİMİ ÖRNEĞİNDE KUR'ANIN FEN BİLİMLERİNE DAİR MUCİZEVİ TANIMLARI

Erdem Akça

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
akcaerdem@yahoo.com, 0000-0003-4043-181X

Semavi dinler, evreni okunmaya ve anlaşılmaya muhtaç bir kitap olarak görür. Bu çerçevede semavi vahiylerin sonuncusu ve en mükemmeli olan Kur'an "Oku!" emriyle evrenin iki ana boyutunu okumaya açar. Evren iki parçadır: **İç evren ve Dış evren**. *İç evren*, insan ve benzeri şuurlu ve şuursuz canlılar ve cansızların bünyeleridir. *Dış evren* ise, canlı ve cansız bütün varlıkları kuşatan ve içine alan âlemdir. Kur'an, ilk inen beş âyetinde bu iki âlemin okunmasını emreder. İlk emrini, insanın anne karnından bulunduğu âna kadarki sürecin bir kitap mahiyetinde olduğunu vurgulayarak:

Oku!

Yaratan Rabbi'nin ismi ile oku.

O ki, seni rahme asılıp beslenen bir hücreden yarattı.

Sonra Kur'an tekrar "Oku!" emrini vererek, dış evrenin incelenmesini emreder. Arap dili edebiyatında, bir metinde art arda aynı emirler veya aynı edat veya zamirler kullanıldığında farklı cihete, kişiye veya manaya delalet eder. Bu çerçevede ikinci "Oku!" emri ya "insanı daha derinlemesine oku" anlamındadır veya "dış evren olan kâinatı oku" anlamındadır.

Oku!

Rabbin en değerli, en cömert en üstün sıfatlar sahibidir. Senin günahlardan uzaklaşman ile Kendisine yakın olmanı ister.

Rabbin, insana kalem ile yazı yazmayı, ilmini muhafaza etmeyi ve düşüncelerini beyan etmeyi öğretti.

Rabbin insana daha önce bilmediklerini de öğretti.

Buradaki kalemle ilim tahsili, "mekteb" ve "medrese" şeklinde sistematik bir ilim tahsilini resmettiği gibi, bu süreçle insanın

ve insanlığın daha önce bilmediklerini de öğreneceğini haber verir. Ayrıca “ellezî” edatının yepyeni bir sistem ve kişi inşası manasında olması bu süreci Rabbü'l-Âlemîn'in insana hibe ettiğini, insanı ilim tahsiliyle kemale erecek ve takva mertebesine ulaşacak potansiyelde yarattığını, insanı “bilen ve sakınan” bir halde görmek istediğini de ifade eder. Bu çerçevede diyebiliriz ki, insanın fitratının neticesi ilim ve marifettir. Arının bal üretimi onun fitrî kulluğu olduğu gibi insanın da ilim ve marifet, aşk ve hayret fitrî kulluğudur. İnsan eğer yaratıcısını reddeden bir ateist, Ona ortak koşup sıfatlarında hata eden bir deist veya politeist de olsa ilim, marifet, aşk ve şükür hakikatlerini hayatında sergiliyorsa fitratıyla yine Rabbine kulluk eder, Onun kurduğu sisteme hizmet eder.

Her bir insan, zamanı hakikatini gören ve zamansızlığı algılayan akli, geçmiş zamanı ve gelecek zamanı hisseden ve onlara tepki veren şuuru, mutlak mükemmele âşık kalbi, gerçeği arayan ve gören vicdanı, doymak bilmeyen hırslı nefsi, her şeyden korkan evhamlı benliği gereği peygamberlere fitraten muhtaçtır. Semavi kitapların bildirdiği üzere insanlık âlemi peygambersiz veya peygamber mesajının gelenek olarak devam etmediği bir dönem geçirmemiştir. Peygamberler, yaradılış kitabını makro ve mikro boyutlarıyla doğru okumayı öğreten birer “üstad”, onun hakikatlerini ders veren birer “muallim”, bu iki kitabın kanunlarını çözüp onları barıştıran yaşamayı öğreten birer “mürşid” dirler.

Peygamberler, aldıkları vahiylerle ve vahiylerde kapalı bırakılan hususlara dair yaptıkları beyanlar ile evren kitabını iki boyutuyla doğru okumanın nasıl olacağına dair net düsturlar ve kurallar getirmişlerdir. Mesela: “ Uyanın, akıl gözünüzü açın! Yaratıcı ve yapan, sanatla yarattığı ve itina ile yaptığı şeyi bilmez olabilir mi? O yarattığı ve yaptığı her şeyin özünü ve içini bilen Latîf, onun dışı ve iç her şeyinin farkında olan Habîr'dir.” (Mülk, 14) âyetinde gördüğümüz üzere... Âyetin bildirdiği temel kaide, her şeyin gözle görünen bir “ilim” olduğudur. Bu çerçevede Kur'an'da üç peygamber “vüs'at-i ilim” (ilmin kapsayıcılığı) hakikatini halklarına Allah'ı tanıtırken kullanırlar. Milattan önce 384-322 tarihleri arasında yaşayıp her şeyi “heyula” (kudret) ve form (bilgiye dayanan şekil) olarak formule eden Aristo'dan en az bin yıl önce âleme ilan etmişlerdir. Bu peygamberler Hz. İbrahim, Hz. Şuayb ve Hz. Musa'dır. Bu

çerçevede peygamberlerin getirdiği vahiyler kâinattaki İlahi kanunların birer tercümesi ve habercisi olduğu gibi, peygamberlerin hemen her sözü ilgili olduğu sahaya dair sabit hakikatleri bildiren net bir beyandır.

Anahtar Kelimeler:

Kâinat, insan, akıl, bilim, peygamberler.

**MIRACULOUS DEFINITIONS OF THE QUR'AN
ON SCIENCE IN THE EXAMPLE OF GEOGRAPHY
SCIENCE**

ABSTRACT

Heavenly religions see the universe as a book that needs to be read and understood. In this context, the last and most perfect of the divine revelations, the Qur'an "Read!" opens the two main dimensions of the universe to reading by his order. The universe is in two parts: the Inner universe and the Outer universe. The inner universe is the bodies of human beings and similar conscious and unconscious living and non-living things. The outer universe, on the other hand, is the realm that surrounds and includes all living and non-living beings. The Qur'an orders reading of these two worlds in its first five verses. Emphasizing his first command, the process from the mother's womb to the moment he is found is like a book:

Read!

Read in the name of your Lord who created.

He who created you from a cell that was hung in the womb and fed.

Then the Qur'an again "Read!" he commands. In this way he commands the study of the external universe. In Arabic literature, when the same commands or the same prepositions or pronouns are used repeatedly in a text, it denotes a different aspect, person or meaning. In this context, the second "Read!" The commandment means either "read man more deeply" or "read the universe".

Read!

Your Lord is the most valuable, the most generous, the posses-

sor of the most superior attributes. He wants you to be close to Him by turning away from sin.

Your Lord taught man to write with the pen, to preserve his knowledge and to express his thoughts.

Your Lord also taught man what he did not know before.

Science education with the pen here depicts a systematic education in the form of “school” and “university”, as well as informing that people and humanity will learn what they did not know before, through this process. In addition, the preposition “allady” means the construction of a brand new system and person, which means that the Lord of the Worlds has bestowed upon man this process, that he has created man with the potential to attain perfection through knowledge and attain the level of piety, and that he wants to see man in a “knowing and cautious” state. In this context, we can say that the result of human nature is knowledge and ingenuity. Honey production of the bee is its innate servitude, as well as man’s innate servitude to knowledge and ingenuity, love and wonder. If a person is an atheist who rejects his creator, a deist or a polytheist who associates partners with Allah and makes mistakes in His attributes, if he displays the truths of knowledge, ingenuity, love and gratitude in his life, he still serves his Lord with his nature and serves the system established by Allah.

The prophets brought clear principles and rules on how to read the book of creation correctly in two dimensions, with the revelations they received and the statements they made about the issues that were left closed in the revelations. For example: “Wake up, open your mind! Could it be that the creator and the doer do not know what he has created with art and has done with care? He is Latif, who knows the essence and interior of everything he has created and made, and Habir who is aware of everything outside and inside.” As we see in the verse... The basic rule of the verse is that everything is a visible “knowledge”. In this context, three prophets in the Qur’an use the truth of “vüs’ata’l-ilm” (inclusiveness of knowledge) while introducing Allah to their people. They proclaimed this truth to the world at least a thousand years before Aristotle, who lived between 384-322 BC and formulated everything as “majesty” (power) and form (shape based on knowledge). These prophets Abraham, St. Shuayb and Hz. is Moses. In this context, the revelations

MODERN BİLİMİN BİLİMSSELLİK ANLAYIŞINDA NEDEN SONUÇ İLİŞKİSİ TUTARSIZLIĞI

Doç. Dr. Ahmet Kavlak

İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mantık Anabilim Dalı

ahmetkavlak@gmail.com

ORCID NO: 0000-0002-4419-9440

ÖZET

Felsefenin ilk dönemlerinden başlayarak, duyum ve akıl karşıtlığının çözümü için öne sürülen düşüncelerin, Platondan sonra akıl merkezli eksene evirildiğini görüyoruz. Bilimselliğin ve yeni bilginin kriteri olarak ileri sürülen Aristoteles'in tümdengelim metodu da, Francis Bacon'un tümevarım metodu da, nedensellik anlayışının bir sonucu olarak iddia edilmiştir. David Hume'un epistemolojik nedensellik tenkidine ve Kant'ın kategori açıklamasına rağmen, nedensellik anlayışında nedenden sonuca doğru olan akıl yürütme değişmemiştir. Bu ise, sonucun ontolojik varlığının zorunlu şartlarını belirleme bilgisinin eksikliğine neden olmuştur. Bu eksiklik sebebiyle, sonucun ontolojik varlığının sebebini saptama konusunda eksik bilgiye neden olduğundan, ateizmin "kâinata hariçten müdahale olmadığı" iddiasına karşı bir bilgi ortaya konulamayacağı düşünülmüştür. Yüzyılımızda da Avrupa felsefesinin durumu bu şekildedir.

Neden-sonuç ilişkisinin ikinci bir yönü olan ve sonuçtan nedene doğru hareket ederek, nedenin mecburi sıfatlarının belirlenmesi metodu, hem neden-sonuç ilişkisindeki kopukluğu saptamak, hem de ateizmin iddialarının temelsizliğini göstermek, bilgi eksikliğini ortadan kaldırmak için gerekli ve zorunlu bir metottur.

Sebepler ve sonuçlar arasında sıfat paralelliği ve sıfat zıtlığı mecburiyeti ve bu mecburi sıfatların nasıl elde edileceğinin metodu belirlenmeden, eşya üzerinde akıl yürütme yapılması kısır döngüye neden olacaktır. Çünkü nesneyi tüketmek anla-

mında kullanılan, nesnenin tam bilgisini elde etmek metodu, sıfat paralelliği ve sıfat zıtlığının tam olarak elde edilmesiyle mümkündür. Bu metot her bir nesne için geçerli olduğu gibi, bir düstur olarak evren ve evrenin nedeni hakkında da geçerlidir. Nedeni belirleme metodu, bir usul olarak, neden sonuç ilişkisinden çok farklıdır. Sonuçlar tek varlık olmayıp, onun zorunlu tarifine giren tüm özellikleri de ihtiva ettiğinden, neden –sonuç ilişkisinde bu noktalar göz önüne alınmakla, bilimsellik anlamında kullanılan kesin bilgi elde edilebilir.

Bu çalışmada neden-sonuç ilişkisinde, sonuçtan hareketle, nedenin sıfatlarının elde edilmesi metodu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: neden, sonuç, sıfat paralelliği, sıfat zıtlığı, bilimsellik

CAUSE-EFFECT RELATIONSHIP INCONSISTENCE IN MODERN SCIENCE'S SCIENTIFIC UNDERSTANDING

ABSTRACT

Starting from the first periods of philosophy, we see that the ideas put forward for the solution of the opposition between sensation and reason evolved into the mind-centered axis after Plato. Aristotle's deductive method, which were put forward as the criteria of scientificity and new knowledge, and Francis Bacon's inductive method were claimed as a result of the understanding of causality. Despite David Hume's criticism of epistemological causality and Kant's category explanation, reasoning from cause to effect has not changed in the understanding of causality. This, in turn, has led to a lack of knowledge of determining the necessary conditions for the ontological existence of the result. Due to this deficiency, it has been thought that no information can be put forward against the argument of atheism which claims that "There is no outside interference with the universe", since it causes incomplete information to determine the reason for the ontological existence of the result. This is the situation of European philosophy in our century.

The second aspect of the cause-effect relationship, the method of determining the obligatory attributes of the cause by moving from the result to the cause, is a necessary and compulsory

method both to determine the disconnection in the cause-effect relationship and to show the unfoundedness of the claims of atheism besides eliminating the lack of knowledge.

Reasoning on things without determining the necessity of adjective parallelism and adjective antonym between causes and effects and how to obtain these obligatory adjectives will cause a vicious circle. Because the method of obtaining the complete information of the object, which is used in the sense of consuming the object, is possible by obtaining the adjective parallelism and adjective antonym exactly. As this method is valid for every object, it is also valid for the universe and the cause of the universe as a principle. The method of determining the cause, as a method, is very different from the cause and effect relationship. Since the results are not a single entity, but include all the features that fall into its mandatory definition, by considering these points in the cause-effect relationship, precise information used in the sense of science can be obtained.

In this study, the method of obtaining the adjectives of cause in the cause-effect relationship, starting from the result, will be discussed.

Keywords: cause, effect, adjective parallelism, adjective opposition, scientificity

*imkan üzerine, nedensellik üzerine, bilimsellik üzerine makalelerinin özetidir.

GİRİŞ

Nedensellik probleminin anlaşılabilmesi için, öncelikle problemin alt kavramlarının netleşmesi gerekmektedir. Matematiğin anlaşılabilmesi ve yapılabilmesi için nasıl 4 işlemin bilinmesi gerekiyorsa, nedensellik probleminin anlaşılabilmesi için de, **doğru-yanlış, hakikat-gerçek, kanun, içgüdü, imkân, neden-sonuç, sıfat paralelliği-sıfat zıtlığı, bilim-bilimsellik** gibi zaruri kavramların netleşmesi gerekmektedir. Bu kavramlar nedensellik kavramının anlaşılabilmesi için düşüncenin dört işlemi hükmündedirler.

Doğru ve Yanlış

Doğru ve yanlış sadece ifadelerle ilgilidir. Eğer bir ifade gerçeğe teka-bül ediyorsa doğru, değilse yanlıştır. “Bu masa ağaçtandır” dediğimde